

Janetta Ketola ja Sanni-Marja Piikkilä

Ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihoitolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä

Opinnäytetyö

Syksy 2018

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijät: Janetta Ketola ja Sanni-Marja Piikkilä

Työn nimi: Ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2018

Sivumäärä: 65

Liitteiden lukumäärä: 4

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä. Opinnäytetyön yhteistyötahona toimii Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman, Etelä-Pohjanmaan LAPE- hankkeen koordinoima Maakunnallinen matalankynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö -työryhmä, jonka avulla opinnäytetyön aihe muodostui.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksinä olivat: Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaali-ohjaajat määrittelevät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön? Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaali-ohjaajat kuvaavat kriteerit sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle? Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaali-ohjaajat kehittäisivät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteereitä ja muotoja?

Opinnäytetyöhön haastateltiin yhdeksää ammattilaista. Haastateltavat olivat sosiaalityöntekijöitä ja sosiaali-ohjaajia kolmesta eri Etelä-Pohjanmaan kunnasta. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluin ja aineiston analyysissä käytettiin menetelmänä teemoittelua. Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä lapsiperheiden arjen ja sosiaalihuoltolain näkökulmasta. Lisäksi teoriaosuudessa avataan sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön moninaisuutta lähtökohtien, prosessin ja muotojen kautta.

Tässä tutkimuksessa selvisi, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on vaikea määrittellä tietyntylaiseksi, sillä perheiden tilanteet ovat aina yksilöllisiä ja vaihtelevia. Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä tarjotaan perheen tarpeisiin perustuen ja tavoite ja toteutus suunnitellaan perheen kanssa yhteistyössä. Tutkimuksesta käy ilmi, että kriteerit perhetyön myöntämiselle eivät ole selkeät ammattilaisille. Tutkimuksesta ilmeni, että sosiaalihuoltolaki on itsessään kriteeri, mutta toisaalta se jättää tulkinnanvaraa ja harkintaa työntekijälle. Tutkimuksen avulla saatiin selville myös ammattilaisten kehittämideoita, joista tutkimuksen kannalta tärkeimpiä ovat kriteerit ja ennaltaehkäisevien palveluiden merkitys.

Avainsanat: sosiaalihuoltolaki, perhetyö, lapsiperheet

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Janetta Ketola and Sanni-Marja Piikkilä

Title of thesis: Professionals' views on Social Welfare Act based family work definition and criteria

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2018

Number of pages: 65

Number of appendices: 4

This thesis is a qualitative research with the purpose of finding out how professionals would determine the Social Welfare Act based family work and its criteria. The thesis's cooperation partner is South Ostrobothnia's Services for children and families -program's sub-group.

There were three research questions in this thesis: How professionals determine the family work that is based on the Social Welfare Act? How professionals describe the criteria for the Social Welfare Act based family work? How professionals would develop the criteria and the forms of the family work that is based on the Social Welfare Act?

Nine professionals took part in this research. Professionals were social workers and social counselors from three different municipalities of South Ostrobothnia. The research is based on qualitative interviews. The material of the interviews was analyzed by using qualitative research method called thematizing. The theoretical part of this thesis addresses the Social Welfare Act based family work from the perspective of the everyday life of families with children and the Social Welfare Act. The theoretical part also describes the diversity in the Social Welfare Act based family work through its starting points, process and forms.

The results of this research show that the family work that is based on the Social Welfare Act is hard to determine as a certain kind, because the life situations of the families are always different and impossible to compare with each other. The family work that has the basis on the Social Welfare Act is provided to families based on the needs and situations of the families. The purpose and aim for the family work is always planned in cooperation with the professionals and families. One of the results is that the criteria for granting the family work is not clear to the professionals. According to the results, the Social Welfare Act itself is a criterion. However, it still leaves room for interpretation and consideration for the professionals. The research managed to find out the professionals' ideas for developing family work. The most important development ideas according to this research were the criteria and the meaning of the preventive services for families.

Keywords: Social Welfare Act, family work, families with children

SISÄLTÖ	
Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
1 JOHDANTO	6
2 PERHETYÖ LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKENA.....	8
2.1 Perhekäsitys	8
2.2 Lapsiperheiden arki, hyvinvointi ja tuen tarpeet	10
2.3 Erityistä tukea tarvitseva lapsi.....	12
2.4 Varhaisen tuen merkitys lapsiperheiden arjessa.....	12
3 PERHETYÖN MÄÄRITELMÄ JA SITÄ OHJAAVAT LAIT.....	15
3.1 Sosiaalihuoltolaki	15
3.2 Perhetyön käsite ja määritelmä sosiaalihuoltolaissa	16
3.3 Lastensuojelulain mukainen perhetyö.....	19
4 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISEN PERHETYÖN MONINAISUUS.....	21
4.1 Perhetyön lähtökohdat	21
4.2 Perhetyön prosessi	21
4.3 Perhetyön muotoja.....	24
5 PERHETYÖN KEHITTÄMINEN OSANA LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN KEHITTÄMISHANKETTA	26
5.1 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE	26
5.2 Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen LAPE-hanke	27
5.3 Opinnäytetyön yhteistyötaho.....	29
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	32
6.1 Tutkimuksen aihe, kohderyhmä ja tavoitteet	32
6.2 Tutkimusmenetelmä ja teemahaastattelu.....	33
6.3 Tutkimuksen kulku, tutkimusaineiston keruu ja analysointi	34
6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	35
7 TUTKIMUSTULOKSET	37
7.1 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittely.....	37
7.2 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerit	42

7.3 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerien ja muotojen kehittäminen	46
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	50
9 POHDINTA	58
LÄHTEET	60
LIITTEET	65

1 JOHDANTO

Lasten ja perheiden palvelut ovat olleet pitkään kehittämistyön ja tutkimuksen kohteena. Mediassa ja eri tutkimuksissa lasten ja perheiden hyvinvointi on usein puhutteleva sekä ajankohtainen aihe. Perheitä pyritään tukemaan monilla eri tavoilla ja yksi niistä on perhetyö. Perhetyönä voidaan pitää kaikkea perheen kanssa tehtävää työtä. Perhetyötä voidaan pitää myös yläkäsitteenä esimerkiksi perheohjaukselle tai lapsiperheiden kotipalvelulle. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on palvelu, jolla tuetaan perheen hyvinvointia ja sen tarkoituksena on muun muassa pyrkiä vahvistamaan perheen omia voimavaroja (Terveystieteiden tutkimuskeskus 18.11.2015). Perhetyö on moniammatillista ja tavoitteellista työskentelyä perheen tukemiseksi eri elämäntilanteissa (Järvinen ym. 2012, 12).

Perheiden palveluissa on tähän mennessä saatu aikaan paljon tärkeitä muutoksia, kuten perhekeskusmallin luominen. Perheiden muuttuvat tarpeet, eri toimijoiden välisen yhteistyön selkiyttäminen, vastuun jakaminen ja kokonaisvaltainen, oikea-aikaisen tuen tarjoaminen ovat asioita, jotka vaativat palvelujen jatkuvaa kehittämistä. Palvelujen järjestämisen lähtökohtana tulisi aina olla asiakasperheiden yhdenvertainen ja oikeudenmukainen kohtelu, sekä samansuuntainen harkinta, kun toteutetaan lapsiperheille suunnattuja palveluja (Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kriteerit, [viitattu 3.10.2018]).

Sosiaalihuoltolaki uudistettiin vuonna 2015. Talentia-lehden lastensuojelun ammattilaisille tarkoitettussa erikoisnumeron artikkelissa (Tasala 2018, 19) käsitellään sosiaalihuoltolain uudistuksen tarpeellisuutta asiantuntijoiden näkökulmasta, muun muassa lastensuojelun kuntakyselyn 2017 tutkimustiedon valossa. Sosiaalihuoltolain toimeenpano on useissa kunnissa ja yhteistoiminta-alueilla edelleen kesken. Asiantuntijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että vuoden 2015 sosiaalihuoltolain uudistus oli hyvä ja tarpeellinen, sillä sen avulla on tuotu perheiden palvelut helpommin saataville. Keskustelua syntyy edelleen paljon sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisten palvelujen rajapinnasta.

Tämän opinnäytetyön idea syntyi omasta kiinnostuksesta perhetyötä kohtaan. Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteereistä ja muodoista on paljon erilaisia käsityksiä ja tähän pohdintaan on maakunnassa herätty. Keväällä ja syksyllä 2018

mukanaolo Etelä-Pohjanmaan LAPE-hankkeen käynnistämässä Maakunnallinen matalankynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö -työryhmän kokouksissa auttoi tutkimuksen aiheen rajauksessa. Lopullinen aihe muodostui yhteistyössä työryhmässä olevien ammattilaisten kanssa. Työ rajattiin kolmeen Etelä-Pohjanmaan kuntaan, jotka ovat Seinäjoki, Ilmajoki ja Kauhajoki. Opinnäytetyössä tutkitaan, mitä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön eri kriteereitä ja muotoja eri kunnissa on käytössä.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa kuvataan ensin perhetyötä lapsiperheiden arjen tukena. Teoriaosuudessa perhetyötä määritellään sosiaalihuoltolakiin pohjautuen ja avataan sen moninaisuutta lähtökohtien, prosessin ja muotojen kautta. Tutkimusosuus kuvaa ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä. Johtopäätöksissä peilataan saatuja tutkimustuloksia teorian tietoon.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä aiheesta kattavasti tietoa, joka hyödyttäisi perhetyön ammattilaisia. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteereistä ja muodoista, vertaillen tässä kolmea eri kuntaa. Toiveena on, että opinnäytetyö auttaisi selkeyttämään ja yhtenäistämään kriteerejä, jotta palveluja tarjottaisiin perheille tasavertaisesti ympäri maakuntaa. Ammattilaisille kriteerien ja muotojen selkiyttäminen toisi helpotusta työskentelyyn.

2 PERHETYÖ LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKENA

2.1 Perhekäsitys

Yksikään perhe ei ole samanlainen ja siksi perhekäsityskään ei ole yksiselitteinen. Eerolan ja Pirskasen (2018, 15) mukaan perhekäsitystä muokkaa se, kenet kukin henkilö määrittelee perheeseensä kuuluvaksi ja millaisessa elämäntilanteessa kyseinen henkilö elää. He korostavat, että yhdellä ihmisellä voi elämänsä aikana, tai tietyssä elämäntilanteessa myös yhtä aikaa, olla monta eri perhettä, kuten lapsuuden perhe, oma perhe ja vaikkapa opiskelukavereista koostuva perhe. On tärkeää ymmärtää, että perhekäsitys muuttuu sen mukaan, missä yhteiskunnassa eletään. Eri yhteiskunnissa perhe voidaan ymmärtää eri tavoin (Forsberg 2003, 11). Toisaalta taas saman perheen perheenjäsenet voivat myös muodostaa erilaisia käsityksiä perheestään (Jallinoja 2000, 190–196, Pohjolan 2005, 43 mukaan).

Tilastokeskuksen määrittelyn mukaan perheeksi voidaan lukea yhdessä asuvat avo- tai avioliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia (Tilastokeskus, [viitattu 19.6.2018]).

Monissa tutkimuksissa perhekäsitystä käsitellään erilaisten perhemuotojen kautta tai tarkastellaan kriittisesti siltä kannalta, että perhettä ei pystytä lainkaan määrittelemään (Pohjola 2005, 43). Yleisesti kuitenkin ajatellaan perheen koostuvan yhdestä tai useammasta vanhemmasta ja lapsesta, joilla on emotionaalinen suhde ja jotka jakavat yhteisen kodin. Perheet voivat muuttaa muotoaan perheen sisällä tapahtuvien tilanteiden vuoksi. Lapsen kanssa asuvien aikuisten ratkaisut vaikuttavat aina perheen olosuhteisiin ja lasten elämään. Huomioon otettavaa on myös se, että joskus biologiset vanhemmat tai lapsen läheisimmät aikuiset eivät asu lapsen kanssa samassa kodissa, ja silloin ei ole enää yksiselitteistä, kenellä on vastuu huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. (Järvinen ym. 2012, 31.)

Perhekäsitteen vaikea määrittelemisen on näkynyt yhteiskunnassa myös palvelujärjestelmässä. Esimerkiksi Kelassa, sosiaalitoimistossa, sairaalan eri toimiyksi-

köissä, koulussa, perheneuvolassa ja työvoimatoimistossa voidaan perhe määrittellä hyvin erilaisin perustein ja tällöin perheille saatetaan tarjota palveluja eriarvoisesti (Rönkkö & Rytönen 2010, 22). Perheen määritteleminen on monimutkaista ja jopa kiistanalaista, sillä perheiden ja perhe-elämän rakenteissa on monia eroavaisuuksia (Frost, Abbot & Race 2015, 21). Muun muassa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä eduskunta ovat tahoillaan pohtineet, miten perhekäsitystä voitaisiin rajata niin, että sosiaalisia etuuksia ja palveluja pystyttäisiin tarjoamaan oikeudenmukaisesti. Yhtenäistä perhekäsitystä on ollut vaikea löytää, ja onkin havaittu, että eri tarkoituksissa tarvitaan erilaista perheen määrittelyä. (Rantala 2002, 14.)

Perhekäsitys on ollut monimuotoinen jo ennen länsimaalaista teollistumistakin, jolloin perheestä käytettiin nimityksiä "talo", "ruokakunta" tai "perhekunta". Tuohon aikaan perheet koostuivat sukulaisista ja palvelusväestä. Kaupungistumisen jälkeen alettiin puhua pienperheistä, joissa yleistä oli, että mies hankki elannon ja nainen hoiti lapsia kotona. Myöhemmin muodostui ihanne ydinperheestä, johon kuuluu äiti, isä ja heidän yksi tai useampi biologinen lapsensa. Arkipuheeseen on vakiintunut sana ydinperhe, jota käytetään vielä nykyäänkin kuvaamaan perhettä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 11–13.) Vaikka perheen rakenne on muuttunut yhteiskunnassa menneiden vuosien aikana, monet ihmiset ajattelevat edelleen perheen koostuvan naimisissa olevasta pariskunnasta, jotka kasvattavat biologisia lapsia ja joilla on eri roolit perheen sisällä. Miehen on ajateltu tuovan taloudellista turvaa perheeseen ja naisen pitävän kotia pystyssä. On olemassa kuitenkin paljon perheitä, joihin käsite ydinperheestä ei enää päde. (Banton 2004, 33.) Nyky-yhteiskunnassa on monia muitakin perhekäsityksiä ja -muotoja, kuten esimerkiksi uusperhe, eroperhe, monikkoperhe, monikulttuurinen perhe tai sateenkaariperhe.

Perhekäsitystä voidaan myös pilkkoa vielä pienemmiksi käsitteiksi, kuten vauva-perheeksi, leikki-ikäisen perheeksi, koululaisperheeksi, murrosikäisen perheeksi tai maailmallelähtijän perheeksi. Näitä nimityksiä Rönkkö ja Rytönen (2010, 22, 128–140) kuvaavat kirjassaan koskemaan perheitä tietyissä elämänkaaren vaiheissa. Heidän mukaansa ihmiset saavat turvaa perheestä muuttuvassa maailmassa, ja hyvinvoinnin kokemus muodostuu siitä, miten hyvin perheessä ja parisuhteessa voidaan.

Vanhemmuus liittyy olennaisesti perhekäsityksen muodostamiseen. Rönkkö ja Rytönen (2010, 124–125) kuvaavat vanhemmuutta ikuisena koko elämän kattavana prosessina, jossa ei koskaan tule valmiiksi. He korostavat, että vanhemmuus syntyy arjessa, kun lapsi on vuorovaikutuksessa vanhempiensa kanssa. Heidän mukaansa vanhemmuuteen kuuluu vuorovaikutuksen lisäksi lapsen tarpeista huolehtiminen, niiden huomaaminen sekä niihin vastaaminen. Se on myös kykyä toimia erilaisissa rooleissa lapsen tarpeiden mukaisesti. He korostavat, että vanhemmuuteen vaikuttavat kokemukset omasta lapsuudesta ja se, miten omat vanhemmat ovat toteuttaneet vanhemmuutta. Vanhemmuuden voidaan katsoa alkavan jo sikiöaikana, jolloin vuorovaikutus vanhempien ja vauvan välillä muodostuu fyysisten tuntemusten ja vauvamielikuvien kautta.

Perhekäsitys voidaan siis määritellä monella eri tavalla ja ammattilaisilla onkin eri käsityksiä perheen määritelmästä. Opinnäytetyöhön on tuotu erilaisia perheen määritelmiä eri näkökulmista, sillä on tärkeää, että sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä huomioidaan kaikenlaiset perhemuodot ja eri elämäntilanteissa olevat perheet.

2.2 Lapsiperheiden arki, hyvinvointi ja tuen tarpeet

Lapsiperheiden arkea voidaan kuvata tavanomaisena toimintana, jota määrittelevät rutiinit ja tutut, toistuvat asiat. Arjen toimintapaikkana on yleensä perheen koti. (Törrönen 2012, 10.) Arkeen vaikuttavat elinympäristö, kulttuuri ja perheen kanssa vuorovaikutuksessa olevat tahot, kuten päiväkotiki tai terveydenhuolto. Perheen arjessa ovat mukana vahvasti tunteet, sillä niitä näytetään ja ilmaistaan perheenjäsenille päivittäin. Perheenjäsenelle uskaltaa usein kertoa negatiivisistakin tunteista, sillä perheenjäsenten väliset suhteet ovat yleensä pysyvämpiä kuin esimerkiksi kaverisuhteet. Kuitenkin perheen sisällä vallitsevat kirjoittamattomat säännöt, perheen kokemukset sekä perheenjäsenten persoonallisuudet säätelevät sitä, miten tunteita näytetään ja käsitellään eri perheissä. (Korvela & Rönkä 2014, 199–200.) Perheenjäsenten suhteet ovat myös aina erilaisia puolisoitten tai vanhempien kesken, sisarusten välillä sekä vanhempien ja lasten välillä. Lisäksi perheillä on yleensä verkostoja, joihin voi kuulua esimerkiksi ystäviä, sukulaisia tai naapureita.

Tyytyväisyys näihin verkostoihin vaikuttaa myös perheen arkeen. (Järvinen ym. 2012, 24–25.)

Lapsen arjen muodostavat monenlaiset eri tekijät, kuten läheiset ihmissuhteet, koti, koulu, naapurusto ja kulttuuri. Kotia ja koulua voidaan pitää lapsen merkittävimpinä elämänpiireinä, joiden lisäksi lapsella on myös yksityisempi elämänpiiri, johon kuuluvat ystävät ja harrastukset. (Pulkkinen 2002, 14.) Lapsen elämään tuovat turvaa pysyvät aikuiset, jotka luovat hyvän sosiaalisen ympäristön, jossa lapsi voi elää ikänsä mukaista lapsuutta (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2017, 158).

Hyvinvointi koostuu monista eri asioista. Lapsen kannalta merkittävänä hyvinvointia ylläpitävänä seikkana voidaan pitää riittävää huolenpitoa. Huolenpitoon voidaan lukea kuuluvaksi esimerkiksi emotionaalisen tuen antamisen ja olennaisten rajojen asettamisen. (Pulkkinen 2002, 17.) Pulkkinen toteaa, että lapsilähtöinen kasvatusta, jossa lapsella on hyvät suhteet molempiin vanhempiinsa ja myös vanhemmilla on hyvä keskinäinen suhde, auttaa lasta sopeutumaan yhteiskuntaan. Lisäksi hän korostaa äidin huolehtivaa asennetta lasta kohtaan yhtenä tärkeänä osatekijänä lapsilähtöisessä kasvatuksessa.

Lapsiperheiden arkeen vaikuttaa myös taloudellinen tilanne, joka voi lisätä eriarvoisuutta. Törrösen (2012, 23) mukaan lapsiperheiden arjessa näkyy yhteiskunnan muutokset, epävarmuus toimeentulosta ja työelämän lisääntyvät vaatimukset, jotka heijastuvat aikuisten kautta myös lapsiin. Hänen mukaansa ne voivat näkyä vanhempien väsymyksenä tai lasten terveyteen tai käyttäytymiseen liittyvinä asioina.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen raportin (2014, 44) mukaan lasten ja lapsiperheiden parissa työskentelevät työntekijät kokivat lasten kasvuun ja kehitykseen kohdistuvan enemmän huolia kuin esimerkiksi vanhempana toimimiseen. Lapsiin kohdistuneita huolia olivat muun muassa terveyteen, oppimiseen ja psykososiaaliseen kehitykseen liittyvät seikat. Vanhempien kohdalla taas vallitsevia huolia olivat parisuhdeongelmat, taloudelliset hankaluudet ja yhteisen ajan puute.

Lapsiperheiden tuen tarpeet ovat vaihtelevia ja lähtevät aina perheiltä itseltään. Perheen tuen tarve voi olla pieni tai suuri, se voi tarkoittaa lastenhoitoapua kaupassa käynnin ajaksi tai konkreettista ohjausta jonkin asian parantamiseksi. Tuen

tarve ei välttämättä tarkoita vielä huolta. Perheen kannalta olisi tärkeää, että perhe saisi tukea tarpeidensa mukaisesti oikea-aikaisesti, eikä tuen tarvetta lähdetäisi heti ajattelemaan huolten kautta.

2.3 Erityistä tukea tarvitseva lapsi

Erityistä tukea tarvitsevasta lapsesta sosiaalipalveluissa on kyse silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat, tai lapsi itse omalla käyttäytymisellään vaarantaa omaa terveyttään ja kehitystään. Lapsi on erityisen tuen tarpeessa, jos hänellä on vaikeuksia hakea tai saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön tai usean yhtäaikaisen syyn tai tuen tarpeen vuoksi. (L.30.12.2014/1301 3§.) Kuntien on järjestettävä ilman maksua perhetyötä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten terveyden ja kehityksen turvaamiseksi (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58).

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja hänen perheensä palvelutarpeen arvioinnista vastaa sosiaalityöntekijä. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tehdään aina oma asiakassuunnitelma ja sosiaalityöntekijän kanssa järjestetään tapaamiset suunnitelman mukaisesti. Lapsen kasvua ja kehitystä voidaan tukea monin keinoin, ja yksi niistä on perhetyö. On huomioitava, että lastensuojelun osaamista ja tukitoimia tarvitaan siinä vaiheessa, mikäli lapsen terveys tai kehitys vaarantuu ja perhepalvelut eivät riitä tai välttämättömiä palveluja ei perhe halua ottaa vastaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 20.7.2018.) Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kehitys turvataan lisäksi moniammatillisen päätöksenteon avulla (Kananaja ym. 2017, 218).

2.4 Varhaisen tuen merkitys lapsiperheiden arjessa

Perheiden kannalta ajateltuna olisi tärkeää, että perheet saisivat perhetyöstä heti apua tarpeisiinsa (Uusimäki 2005b, 75). Huolten varhaisessa tunnistamisessa tärkeässä osassa ovat ehkäisevät palvelut, jotka ovat lähellä perheiden arkea. Ne voivat olla yhteisöllisiä toimintoja, universaaleja palveluja tai kohdennettua tukea, jota saa esimerkiksi päivähoidossa tai äitiys- ja lastenneuvolassa. Ennaltaehkäise-

viksi palveluiksi voidaan lukea kuuluvaksi esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan, avoimen varhaiskasvatuksen, kulttuuri-, liikunta- ja muut vapaa-ajan palvelut tai vaikkapa leikkikentät niiden yhteisöllisyyden ja arjen tuen kannalta. Universaaleja palveluja taas ovat muun muassa oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut ja päivähoito. (Perälä, Halme & Nykänen 2012, 55–56.)

Valtakunnallista sosiaalian hanketta ja kansallisen terveydenhuoltohankkeen yhteistä PERHE-hanketta toteutettiin vuosina 2005–2007, ja siinä luotiin perustaa lapsen ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön palvelurakenteiden vahvistumiselle. Hankkeen kautta kuntiin syntyi varhaisen tuen palveluja lähipalveluina toteutettavien peruspalvelujen tueksi, sijoituen ennaltaehkäisevien ja erityispalvelujen välimaastoon. Varhaisen tuen palveluilla tarkoitetaan tässä yhteydessä erilaisia moniammatillisia verkostoja, perhetyötä ja sen toimintatapoja, erityispalveluiden jalkautumista sekä palveluohjausta. (Heino 2008, 37–38.)

Osaan Suomen kunnista on jo perustettu perhekeskuksia, joihin on koottu perheiden peruspalveluja. Näitä peruspalveluja ovat yleensä neuvola, oppilashuolto, kasvatus- ja perheneuvonta sekä perhetyö. Perhekeskuksilla on pyritty tuomaan lapsiperheiden palvelut lähelle perheitä matalalla kynnyksellä. Jos kunnassa ei ole perhekeskusta, toteutetaan ennalta ehkäisevää perhetyötä yleensä lapsiperheiden kotipalvelun tai neuvolan perhetyön kautta. (Järvinen ym. 2012, 63–65.) Perhekeskuksista pyritään muodostamaan pysyvä valtakunnallinen rakenne. Lapsiperheen kannalta ajateltuna tulee myös kiinnittää huomiota palvelujen saatavuuteen sekä siihen, miten perheet palveluja hakevat. Palveluihin hakeutumiseen vaikuttaa tieto tai tiedonpuute palvelusta, palveluun jonottaminen ja leimautumisen pelko. Lapsiperheiden palvelujen saavutettavuudessa ja laadun ylläpitämisessä tarvitaankin kunnilta uusia palvelujen tuottamisen tapoja sekä toimintatapojen kehittämistä. Lisäksi palveluntuottajien tulisi olla tietoisia toistensa toiminnasta, jolloin he pystyisivät paremmin yhteensovittamaan palveluja lapsen tai perheen näkökulmasta. (Perälä, Halme & Kanste 2014, 238.)

Kaikilla lapsiperheillä on aina ollut ja tulee aina olemaan jonkinlaisia haasteita ja tuen tarvetta. Tärkeää on, että perheet uskaltaisivat itse tuoda pienimmätkin tuen tarpeet esille ja ammattilaisilla olisi rohkeutta tarjota erilaisia tukimuotoja perheille

hyvin aikaisessa vaiheessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tulisi kiinnittää entistä paremmin huomiota siihen, miten he markkinoivat eri palveluita perheille.

3 PERHETYÖN MÄÄRITELMÄ JA SITÄ OHJAAVAT LAIT

3.1 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuoltolaissa (L.30.12.2014/1301) määritellään sosiaalialan toiminnan perusteet. Sosiaalihuoltolain yhtenä tärkeänä tehtävänä on luoda valtakunnallisesti yhdenmukaiset sosiaalipalvelut. Ihmisten tulee saada tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut samoin perustein. Lain avulla pyritään edistämään ja ylläpitämään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Sosiaalityötä tekevälle työntekijälle sosiaalihuoltolaki on yksi työkalu. Lakiin voi tukeutua monissa tilanteissa, kuten esimerkiksi turvatessa asiakkaan oikeuksia tai pyrittäessä vaikuttamaan sosiaalityön resurssipuitteisiin. (Kananaja ym. 2017, 65–67.)

Sosiaalihuoltolaki (L.30.12.2014/1301) uudistettiin vuonna 2014 ja se otettiin käyttöön huhtikuussa 2015. Uudistuksen tavoitteena on ollut pyrkiä vastaamaan yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin. Sosiaalihuollon asiakkuudet ja toimintaympäristö ovat yhä moninaisempia ja lain uusilla rakenteilla pyritään huomioimaan asiakkaiden erilaiset tuen tarpeet. Lähtökohtana pidetään yksilö- ja perhelähtöistä ajattelutapaa. Sosiaalihuollon lainsäädännön uusimisella on tavoiteltu sosiaalihuollon yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 13.) Sosiaalihuoltolain yhtenä tarkoituksena on turvata lapsen terveys ja kehitys sekä tarjota perheelle viipymättä heidän tarvitsemansa sosiaalipalvelut. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että perheeltä ei edellytetä lastensuojelun asiakkuutta, vaan palvelut saadaan yleisinä perhepalveluina niinä vuorokauden aikoina, joina niitä tarvitaan. (Kananaja ym. 2017, 217–218.)

Kun sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön saaminen ei edellytä uudistetun lain mukaan enää lastensuojelun asiakkuutta, voidaan ajatella, että perheellä on matalampi kynnyksen hakea apua. Uudistetun sosiaalihuoltolain yhtenä päätavoitteena on ollutkin siirtää painopistettä korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin. Palveluiden ja tarvittavan tuen saaminen oikea-aikaisesti ja tarpeeksi varhaisessa vaiheessa on tärkeää niin perheen kuin koko yhteiskunnan kannalta. Raskaat, korjaavat toimenpiteet ovat aina kalliimpia ja monesti hankalia verrattuna ennaltaehkäiseviin toimiin. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017,

13.) Painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin on vaatinut lapsen edun parempaa huomioimista kaikissa ammattilaisten toimissa. Jotta asiakkaat eivät ohjautuisi erityispalveluihin, tulee palveluja olla saatavilla yleisinä perhepalveluina. Tämä edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. (Kananaja ym. 2017, 217.)

Sosiaalihuoltolakia tukemassa on myös laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L.22.9.2000/812), joka koskee sekä julkista että yksityistä sosiaalihuoltoa. Lain tarkoituksena on turvata asiakkaan oikeus hyvään kohteluun sosiaalihuollossa ja saada laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa. Lain toisessa luvussa korostetaan asiakkaan edun ajamista, asiakkaan mielipiteiden ja toivomusten selvittämistä sekä yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista, mukaan lukien äidinkieli ja kulttuuritausta. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista lain pykälässä 10 mainitaan vielä erikseen alaikäisen asiakkaan asemasta, jossa korostetaan lapsen etua ja mielipiteiden selvittämistä, ottaen huomioon hänen ikätasonsa ja kehityksensä.

3.2 Perhetyön käsite ja määritelmä sosiaalihuoltolaissa

Perhetyö on käsitteenä hyvin monisäikeinen ja monimerkityksellinen. Perheen käsite ja perheiden elämäntilanteet ovat hyvin moniulotteisia, joten perhetyökään ei ole yksinkertaista tai helposti määriteltävää. Perhetyö voidaan jaotella sen mukaan, mistä lähtökohdasta sitä tarkastelee. Sitä voidaan kuvata sen mukaan, minkälaisissa toimintaympäristöissä palveluja tarjotaan, kuten esimerkiksi neuvolan perhetyö tai kunnan sosiaalitoimen perhetyö. Jaottelua tehdään myös sen mukaan, mihin elämänalueeseen eri palvelut kuuluvat. Palveluja tarjotaan muun muassa neuvolassa, päiväkodeissa ja kouluissa, päihdepalveluissa tai lastensuojelutyössä. Perhetyön käsitettä voidaan avata myös siltä kantilta, minkälaisia lähtökoh- tia perhetyölle asetetaan. Lähtökoh- tia voivat olla esimerkiksi onko perhetyö lapsiperheen ohjausta ja neuvontaa vai kotipalvelua vai puuttumista vanhempien haitallisiin elämäntapoihin. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27.)

Perhetyön peruslähtökohta on aina perheiden elämästä lähtevät tarpeet. Perheen tukemisessa tärkeintä on tarjota tukea parhaiten sopivalla tavalla sekä vastata

olemassa oleviin tarpeisiin. Perhetyöntekijä tekee ammatillista ja tavoitteellista työtä perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi erilaisissa elämäntilanteissa. (Järvinen ym. 2012, 12.)

Perhetyö voidaan määrittää selkeään kolmeen osaan perheen avuntarpeen mukaan. Ne ovat ehkäisevä perhetyö, kriisiperhetyö ja korjaava perhetyö. Ehkäisevän perhetyön tarkoituksena on ylläpitää perheen hyvinvointia sekä antaa tukea ja neuvoja hyvin varhaisessa vaiheessa. Kriisiperhetyön tavoitteena on tukea perhettä äkillisessä tilanteessa, jonka he ovat kohdanneet. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi perheenjäsenen onnettomuus. Perhe saa tilanteeseensa täsmällistä tukea kriisistä selviytymiseen ja apua palauttamaan normaalin toimintakykyisen elämän. Korjaavan perhetyön tarkoituksena on lapsiperheiden tukeminen ja kuntouttaminen vaikeissa elämäntilanteissa. Ongelmia ja haasteita voivat olla niin elämäntavat kuin myös vanhempien kyky huolehtia lastensa turvallisuudesta. Yleensä korjaavalla perhetyöllä tarkoitetaan lastensuojelullista, suunnitelmallista ja tavoitteellista perheen tukemista. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 29–34.)

Järvinen ym. (2012, 12–13) mainitsevat, että perhetyö on määritelty lastensuojelulaissa yhdeksi avohuollon tukitoimeksi. Kuitenkin perhetyö on paljon muutakin ja mukana perheen tilanteissa jo paljon ennen lastensuojelullista näkökulmaa. Varhainen tuki ja ennaltaehkäisy ovat perhetyön painopisteitä ennen kuin perheen tilanne kriisiytyy niin, että tarvitaan vahvempia tukitoimia. Arjessa jaksaminen ja pieniin asioihin vaikuttaminen ovat perhetyön arkea.

Perhetyö on yhteiskunnallista ja sosiaalista työtä. Tavoitteena on ratkaista perhekohtaisesti ihmisten arkielämässä tapahtuvia haasteita ja ennaltaehkäistä ongelmia. On tärkeää huomioida, että kuka tahansa voi joutua tilanteeseen, jossa perheen kokema hyvinvointi saattaa olla vaarassa heikentyä erilaisten muuttuvien tilanteiden myötä. Jo pienillä oikea-aikaisilla tukitoimilla voi olla iso merkitys arjessa jaksamisessa. Perhetyön päämääränä voidaan pitää perheen itsenäistä selviytymistä arjessa, perheen omien olemassa olevien voimavarojen vahvistamista sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääntymistä. (Järvinen ym. 2012, 15.) Kaiken kaikkiaan perhetyö on keskeinen osa hyvinvoivan yhteiskunnan toimintaa (Nätkin & Vuori 2007, 8).

Uusimäki (2005a, 31–33) määrittelee perhetyön välilliseksi tai välittömäksi. Välillisellä perhetyöllä hän tarkoittaa, että työ tai palvelu kohdistuu perheeseen jonkun yksittäisen perheenjäsenen kautta. Siinä huomioidaan perhe taustalla tai tehdään yhteistyötä muun perheen kanssa. Välittömässä perhetyössä työn kohteena on enemmän koko perhe tai yhteisö. Tällöin tehtävä työ ja toiminta kohdistuvat useaan perheen jäseneseen yhtä aikaisesti. Uusimäen mainitsemat välillinen ja välitön perhetyö eivät varsinaisesti ole sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön kuuluvia käsitteitä, vaan enemmänkin yleisiä perhetyötä kuvaavia työmenetelmiä.

Perhetyöstä säädetään erikseen sosiaalihuoltolaissa melko lyhyesti. Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella tai muulla tarvittavalla avulla erilaisissa tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tarvitsevat ohjausta. Tuen tarpeet esimerkiksi omien voimavarojen vahvistamiseen tai keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi mainitaan laissa. Perhetyötä annetaan myös erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren kehityksen turvaamiseksi. (L.30.12.2014/1301 18§.)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa sosiaalihuoltolain soveltamisoppaassa (2017, 58–59) avataan perhetyön määritelmää laajemmin ja monipuolisemmin. Lähinnä se avaa lyhyehkön lain pykälän taustatekijöitä ja sitä, millaisissa tilanteissa perheet hyötyvät perhetyön saamisesta tai kenelle sitä myönnetään. Myös varhaisen tuen sekä palveluiden oikea-aikaisen saatavuuden merkittävyys mainitaan soveltamisoppaassa. Perhetyö on soveltamisoppaan mukaan muun muassa vanhemmuuden tukemista, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamista, perheen toimintakyvyn vahvistamista uusissa tilanteissa ja vuorovaikutustaitojen tukemista sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Keskustelujen kautta pystytään ohjaamaan vanhempia tarkastelemaan omaa vanhemmuutta ja sen herättämiä tunteita. Soveltamisoppaassa sanotaan, että moniammatillinen lapsiperhetyö tarjoaa monia mahdollisuuksia perheiden arkeen.

Sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle ei ole olemassa tarkkoja kriteereitä, vaan perhetyötä myönnetään perheiden yksilöllisiin tarpeisiin perustuen. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö voi olla tilapäistä tai säännöllistä sekä maksutonta, ja se perustuu perheen kanssa yhdessä tehtyyn asiakassuunnitelmaan (Keuruun perhetyön käsikirja 2016, [viitattu 3.10.2018]). Kriteerejä voidaan kuitenkin joissain ta-

pauksissa jaotella ensisijaiseksi tai toissijaiseksi. Ensisijainen kriteeri voi tarkoittaa kiireellistä tukea tai apua, jolla turvataan lapsen arjen sujuvuus, esimerkiksi vanhemman alentuneen toimintakyvyn vuoksi. Toissijaisena kriteerinä voidaan pitää esimerkiksi tilanteita, joissa apua tarjotaan sairaan lapsen hoitoon tai vanhemman lääkärikäyntien tai muun asioinnin ajaksi. (Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kriteerit, [viitattu 3.10.2018].)

3.3 Lastensuojelulain mukainen perhetyö

Lastensuojelulain tarkoituksena on ”turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun” (L.13.4.2007/417, 1 luku, 1 §). Lastensuojelulain seitsemännessä luvussa, 36 §:ssä säädetään lastensuojelun avohuollon tukitoimista, joihin lukeutuu muun muassa tehostettu perhetyö ja perhekuntoutus.

Lastensuojelun perhetyötä annetaan yleensä perheen kotiin. Se on konkreettista tukea ja apua, sekä vahvaa ohjausta ja muutokseen tähtäävää toimintaa perheen arjen keskellä ja ongelmatilanteissa. Se on myös usein pitkäkestoisempaa kuin ennaltaehkäisevä perhetyö. Lastensuojelun perhetyöhön lukeutuu sijaishuollosta käsin annettava perhetyö, joka tarkoittaa perhetyötä joko ennen tai jälkeen lapsen sijoitusta. Sen tarkoituksena on vahvistaa vanhemmuutta ja auttaa perhettä säilyttämään voimavaransa. Lastensuojelullisin perustein annettava perhetyö on aina perheelle ilmaista. Lastensuojelulain mukainen perhetyö voi olla myös tehostettua eli intensiiviperhetyötä tai kuntouttavaa perhetyötä. (Järvinen ym. 2012, 82–88.)

Lastensuojelulain (L.13.4.2007/417) pykälässä 3a säädetään ehkäisevästä lastensuojelusta, jolla tarkoitetaan tukea ja erityistä tukea, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lain mukaan ehkäisevä lastensuojelu on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Pohdittaessa lastensuojelun kehitysnäkymiä, palvelujen painopiste on saatava ehkäiseviin palveluihin korjaavien palveluiden sijaan. Palvelujen määrän lisääminen ei ole yksistään riittävä keino. Perheiden tulisi saada palveluita yleisinä perhe-

palveluina, joissa tulisi olla osaamista tunnistaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden ja lasten tarpeet. Näiden asiakkaiden oikeuksien turvaamiseksi sosiaalihuoltolaissa mainitaan käsitteet erityistä tukea tarvitseva asiakas ja erityistä tukea tarvitseva lapsi. (Kananoja ym. 2017, 217.)

Lastensuojeluasia tulee vireille, kun lapsi tai perhe ottaa itse yhteyttä tai kun lastensuojelun työntekijä saa muutoin tietää lastensuojelutarpeesta olevasta henkilöstä. Uuden sosiaalihuoltolain mukaan palvelutarpeen arviointi tehdään kaikille asiakkaille. Lastensuojelun tarve selvitetään vain silloin, kun asian luonne on sellainen, että lastensuojelun tukitoimia saatetaan tarvita. Lastensuojelun asiakkuus alkaa palvelutarpeen arvioinnin kautta, jos todetaan, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat, lapsi itse omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään tai lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. Asiakkuus voi alkaa jo ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista, jos perhe on jo saanut lastensuojelun tukitoimia tai on ryhtynyt kiireellisiin toimiin, kuten kiireelliseen sijoitukseen. Asiakkuuden alkaessa perhe saa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän. (Kananoja ym. 2017, 230–231.)

Heino (2014, 286–289) korostaa, että lastensuojelu tulee mukaan vasta viimesijaisena huolenpidon ja turvan takaajana, kun ongelmat ovat jo kasautuneet. Heino näkee, että ehkäisevä lastensuojelu ei kuitenkaan toimi tarkoitetulla tavalla, sillä varhaista tukea ja puuttumista ei tehdä peruspalveluissa, koulussa tai päivähoitossa riittävän ajoissa. Hänen mukaansa tilastoissa näkyy, että ehkäisevässä lastensuojelussa lisääntyy peruspalvelujen käytön sijaan erityisen tuen palvelujen tarjonta ja käyttö. Jos ehkäisevä lastensuojelu toimisi, saisivat Heinin mielestä lapset ja perheet tarvitsemansa avun jo peruspalveluissa. Heino ajattelee, että asiakastyöstä ovat syöneet aikaa hallinnolliset tehtävät, jolloin asiakkaan kanssa suoraan työskentely on vähentynyt. Heino uskoo, että jos asiakasta kuunneltaisiin kunnioittavasti, tehtäisiin varhaista avointa yhteistyötä ja kannustettaisiin asiakasta ottamaan mukaan läheisiään, auttaisi se löytämään ongelmien kasautumista ehkäiseviä ratkaisuja tehokkaammin.

4 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISEN PERHETYÖN MONINAISUUS

4.1 Perhetyön lähtökohdat

Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön lähtökohtana on ensisijaisesti se, että ilmenee jokin tarve tai huoli, johon perhe tarvitsee tukea. Tuen tarpeen voi ilmaista joku perheenjäsenistä tai joku muu läheinen. Usein työntekijä, joka on perheen kanssa yhteistyössä, esimerkiksi terveydenhoitaja tai sosiaalityöntekijä, tunnistaa perheessä olevan tuen tarpeen tai huolen aiheen. (Järvinen ym. 2012, 102.)

Oleellista perhetyön käynnistymisessä ja lähtökohdissa on se, että huolen ei tarvitse olla iso. Ehkäisevän perhetyön ja varhaisen puuttumisen tarkoituksena on pitää yllä ja lisätä perheen hyvinvointia varhaisessa vaiheessa ja silloin, kun tuen tarve on vielä vähäinen. Arkinen apu, neuvonta ja ohjaus tukevat perheitä saamaan arkeaan sujuvammaksi, eivätkä ongelmat pääse kasaantumaan tai aiheuttamaan uusia haasteita. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32–33.) Perhetyö pyritään pitämään mahdollisimman matalan kynnyksen palveluna, jolloin sitä on helpompi ottaa vastaan ja se täyttää paremmin tehtävänsä. Työskentely on usein palkitsevaa, sillä muutoksia ja tuloksia voidaan saada aikaan lyhyessäkin ajassa, kun tilanteeseen on puututtu varhaisessa vaiheessa. Asiakasperheinä on usein perheitä, joihin odotetaan lasta tai joissa on alle kouluikäisiä lapsia. (Järvinen ym. 2012, 73.)

4.2 Perhetyön prosessi

Kuten sosiaalityö ylipäätään, myös perhetyö on tavoitteellista, suunnitelmallista, menetelmällistä ja arvioitavissa olevaa työtä. Perhetyössä on olemassa kuntakohtaisia prosessikuvauksia, joissa käytetään erilaisia työmenetelmiä. Järvinen ym. (2012, 102) määrittävät perhetyön prosessin kolmeen päävaiheeseen, jotka ovat perhetyön aloitus, toteutus ja työskentelyn päättäminen. Kaikki vaiheet sisältävät useita tapahtumia ja erilaisia vaiheita. Kaikkiin sosiaalityön prosesseihin sisältyy kaksi olennaista elementtiä, jotka vaikuttavat työskentelymenetelmään. Ne ovat

asiakkaan ja työntekijän välinen yhteistyösuhde sekä asiakkaan ja työntekijän ajatus ja näkemys lähtötilanteesta ja siitä, mihin työskentelyllä pyritään, mihin haetaan muutosta ja millaisin keinoin. (Kananoja ym. 2017, 190.)

Aloitusvaiheessa perhe itse ilmaisee tuen tarpeen tai joku heidän kanssaan yhteydessä oleva työntekijä, esimerkiksi neuvolan terveydenhoitaja, tunnistaa huolen aiheen perheen tilanteesta (Järvinen ym. 2012, 102). Ihanteellinen tilanne on silloin, kun tarve perhetyölle lähtee perheeltä itseltään ja perhetyöntekijä tulee apuun tilanteen korjaamiseen. Avuntarpeen lähtiessä perheeltä, se myös sitoutuu itse perhetyöhön ja avun vastaanottamiseen. (Uusimäki 2005b, 63–64.) Mikäli tuen tarpeen havaitsee työntekijä, on tällöin tärkeää keskustella avoimesti perheen kanssa huolenaiheesta. Työntekijä voi kertoa perhetyön monista muodoista ja sen tarjoamasta mahdollisuudesta auttaa, jolloin luottamuksellisen suhteen syntyminen on luontevaa. Perheelle suunnitellaan yhdessä palvelukokonaisuus, joka tukee riittävästi perheen hyvinvointia ja kokonaisvaltaista jaksamista. Palvelutarvetta arvioitaessa huomioidaan koko perheen tilannetta ja voimavaroja sekä tarpeita. On otettava huomioon erityisesti perheiden itsensä tekemä arvio omasta tilanteestaan ja huomioida jokaisen perheenjäsenen näkemys. Lasten havainnointi ja kuuleminen kehitystaso huomioon ottaen on yhtä tärkeää kuin perheessä olevien aikuisten kuuleminen. Lähtökohtana on pidettävä niitä asioita, joihin vanhemmat erityisesti haluavat tukea ja muutosta. Kun työskentely aloitetaan perheelle tärkeästä asiasta, jolloin perhe saa kokea tulleen kuulluksi, saattaa pienikin muutos auttaa positiivisen ja myönteisen kuvan syntymisessä. (Järvinen ym. 2012, 102–104.) Asiakas on keskiössä prosessissa, joten on erittäin olennaista se, että perhe saa selvän kuvan siitä, mikä on perheenjäsenten oma osuus ja mitä työskentelyn edistyminen perheenjäseniltä vaatii. Yhteisten pelisääntöjen luominen avoimesti auttaa luomaan hyvän ja kestävä pohjan muutostyölle. (Kananoja ym. 2017, 191.)

Toteutusvaiheessa Järvisen ym. (2012, 106–108) mukaan laaditaan aluksi perhetyön suunnitelma, joka pohjautuu alussa selvitettyyn palvelutarpeeseen. Suunnitelma on yhteistyösopimus, joka laaditaan kirjallisena. Siinä sovitaan perhetyön tavoitteista, sisällöstä ja menetelmistä. Perhe itse määrittää tavoitteet eli sen, mihin työskentelyllä pyritään. Mikäli huolen havainneen työntekijän näkemykset poikkeavat perheen omista näkemyksistä, kirjataan ne ylös, mutta työskentelyn tavoit-

teet sovitaan perheen asettamien tavoitteiden mukaan. Jos tavoitteita on useita, asetetaan ne tärkeysjärjestykseen ja vanhempien voimavaroista riippuen käsitellään yksi kerrallaan tai useaa yhtä aikaisesti. Yhteistyössä perheen ja eri ammattilaisten kanssa sovitaan ja suunnitellaan, miten tavoitteet parhaiten pystytään saavuttamaan ja miten perhetyö toteutetaan; missä ympäristössä ja kuinka usein tavataan, mihin aikaan päivästä tapaamiset järjestetään ja miten paljon aikaa tapaamiseen varataan kerrallaan. Työskentelyn edetessä ja luottamuksen syventyessä saattavat asetetut tavoitteet muuttua, kun vanhemmat rohkaistuvat puhumaan avoimemmin perheen tilanteesta.

Perhetyötä tehdessä arviointia tapahtuu koko ajan ja arvioivan keskustelun käyminen perheen kanssa on olennaista. Tapaamisissa, joissa erityisesti arvioidaan toimintaa ja tavoitteiden toteutumista, on tärkeää, että perhe ja työntekijä arvioivat omista näkökulmistaan tilannetta ja näin yhdessä voidaan todeta asian edistyminen. Jos haluttuun määränpäähän ei ole päästy, on selvitettävä syitä siihen. Asiat tulee käsitellä yksityiskohtaisesti niin, että suunnitelmaa voidaan muuttaa paremmin perhettä tukevaksi. Mikäli todetaan, että tavoitteet on saavutettu, voidaan siirtyä päättämään perhetyö. (Järvinen ym. 2012, 108.) Perhetyötä tehtäessä on jatkuvasti arvioitava sitä, kenen perheenjäsenen näkökulmasta asioihin tulee suhtautua. Monesti voi joutua myös miettimään sitä, mikä on vanhemman etu ja mikä lapsen etu olemassa olevassa tilanteessa. Useinkaan elämän erilaisiin tilanteisiin ja hetkiin ei ole olemassa yhtä ainoaa ja eettisesti oikeaa ratkaisua. Perheen ja työntekijän on yhdessä haettava vastauksia neuvottelemalla, keskustelemalla ja kuuntelemalla. (Rönkkö & Rytönen 2010, 51.)

Perhetyön päättämisestä Järvinen ym. (2012, 109) kirjoittavat, että siitä on sovittu jo suunnitelmavaiheessa ja yleensä se päättyy vaiheittain. Tälle vaiheelle on annettava tilaa ja aikaa, sillä se saattaa herättää monenlaisia tunteita perheessä. Vaikka asetetut tavoitteet olisikin saavutettu, voi niin sanotusti omillaan oleminen jännittää. Kontaktitapaamisten vähentäminen asteittain ja avoin keskustelu kokemuksista auttaa sopeutumaan vähitellen tilanteeseen. Yhtenä onnistuneen perhetyön työskentelyn merkinä, voidaan pitää perhetyön päättymistä (Uusimäki 2005a, 11).

On myös tilanteita, joissa huomataan, että perheen ja työntekijän välille ei ole päässyt syntymään luottamuksellista suhdetta, ja perhetyö voidaan tästä syystä joutua keskeyttämään. Tilanteesta on keskusteltava ja neuvoteltava vaihtoehtoisista, mutta jos vanhemmat haluavat päättää työskentelyn, on tätä päätöstä kunnioitettava. Työntekijän on näissä tilanteissa hyvä huolehtia, että perhe saa tarvitsemansa tuen muilta tahoilta ja siirrettävä tarpeellinen tieto jatkavalle taholle. (Järvinen ym. 2012, 109.)

4.3 Perhetyön muotoja

Järvisen ym. (2012, 12) mukaan perhetyö on moniammatillista ja tavoitteellista työskentelyä perheen tukemiseksi monenlaisissa elämäntilanteissa, ja sitä muokkaavat perheiden erilaiset olosuhteet ja tavoitteet. Perhetyötä voi kohdata monissa eri palveluissa, kuten hoitotyössä, laitoksissa, varhaiskasvatuksessa, koulussa, kotihoidossa sekä kolmannella sektorilla. Perhetyön voi ajatella olevan lähestymistapa tai työmenetelmä, jota perhetyöntekijä ammattinimikkeellään toteuttaa.

Perhetyössä tarvitaan usein joustavuutta sekä monien erilaisten työtapojen ja -muotojen soveltamista erilaisiin perheiden tilanteisiin (Uusimäki 2005b, 75). Järvisen ym. (2012, 70–72) mukaan perhetyön sisältö ja työtavat muokkaantuvat sen mukaan, minkä palvelusektorin alaisuudessa sitä tehdään. Karkeasti perhetyö voidaan jakaa ehkäisevään ja lastensuojelun eli korjaavaan perhetyöhön. Perhetyön moninaisuudesta kertoo se, että perhe voi olla välillä lastensuojelun perhetyön asiakas ja välillä ennaltaehkäisevän perhetyön asiakas.

Ennaltaehkäisevän perhetyön muotoja ovat lapsiperheiden kotipalvelu, neuvolan perhetyö, päivähoidon ja koulun perhetyö sekä järjestöiden tarjoama perhetyö. Ennaltaehkäisevää perhetyötä voisi kuvata lyhytaikaisena toimintana, jossa on pieni huoli lapsesta tai perheen tilanteesta. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä keskitytään arjessa auttamiseen esimerkiksi keskusteluavun tai toiminnallisten menetelmien kautta, vahvistetaan perheen omia voimavaroja, sekä tehdään moniammatillista yhteistyötä. Lisäksi myös erilaiset vertaisryhmät ja perhetyön suunnitelma kuuluvat ennaltaehkäisevän perhetyön työväliseisiin. Ennaltaehkäisevän perhetyön painopiste on varhaisessa tukemisessa. Perhe on myös usein itse aktiiv-

vinen hakemaan perhetyötä, ja voidaan ajatella, että tässä kohtaa jokaisella perheellä on mahdollisuus. Ennaltaehkäisevää perhetyötä toteutetaan usein kotikäynnein, jossa perhetyöntekijä kohtaa perheen ja sen jäsenet arjen keskellä tai perheen toimintaympäristöissä, kuten koulussa tai päivähoitossa. (Järvinen ym. 2012, 70–73.)

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on enemmän kuin ennaltaehkäisevä perhetyö. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö edellyttää jo asiakkuutta, ja siinä suunnitellaan yhdessä perheen kanssa perheelle sopivimmat palvelut, jotka kirjataan asiakassuunnitelmaan. Asiakassuunnitelmaan voidaan sisällyttää erikseen perhetyön suunnitelma, jossa sovitaan perhetyön tavoitteista.

Lapsiperheiden kotipalvelulla tarkoitetaan lasten hoitoon ja kasvatukseen, huolenpitoon, asumiseen ja muuhun arkiseen toimintaan liittyvää avustamista. Palvelu on kokonaisvaltaista, suunnitelmallista ja tarvittaessa pidempiaikaista tukea perhetilanteisiin esimerkiksi sairauden, uupumuksen, synnytyksen, vamman, muun vastaavanlaisen syyn tai erityisen perhetilanteen kuormittaessa. Erityisellä perhetilanteella tarkoitetaan esimerkiksi perheenjäsenen kuolemaa tai tilannetta, joissa vanhempi on vankilassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 15.1.2018.) Lapsiperheiden kotipalvelua on mahdollista hakea kunnalta, jossa hakemus käsitellään yksilöllisesti. Suurimmassa osassa kuntia lapsiperheiden kotipalvelu on omana palvelunaan. Toisinaan perheillä ei ole riittävää tietoa kotipalvelusta ja mahdollisuudesta saada sitä. (Järvinen ym. 2012, 73–74.) Kotipalvelua on järjestettävä yleisenä perhepalveluna ja sen tavoitteena on vahvistaa perheen omia voimavaroja. Jokapäiväisen arjen hallinta ja sen sisältämien tehtävien suorittaminen ja niissä avustaminen sekä tukeminen ovat kotipalvelun tärkeitä tehtäviä. (Kananoja ym. 2017, 219–220.)

Lapsiperheiden kotipalvelulle on monissa kunnissa määritetty tarkat kriteerit, joiden perusteella palvelua myönnetään. Samoja kriteerejä saatetaan käyttää myönnettäessä myös muita sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön muotoja. Perheiden yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen nousee keskeiseksi kriteeriksi. Opinäytetyön tarkoituksena on tarkastella miten kriteerit näyttäytyvät käytännön työssä, ja miten perhetyön ammattilaiset kokevat kriteerien tarpeellisuuden tulkittaessa laajaa sosiaalihuoltolakia.

5 PERHETYÖN KEHITTÄMINEN OSANA LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN KEHITTÄMISHANKETTA

5.1 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE

LAPE-muutosohjelma on meneillään oleva historiallisesti merkittävä kansallinen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, jonka tavoitteena on luoda nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitut palvelut. LAPE-muutosohjelma korostaa perheiden oikea-aikaista tukea ja palveluiden toimivaa kokonaisuutta. LAPE-muutosohjelmaa johtavat sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 28.5.2018.)

LAPE toimii hallituksen kärkihankkeena 2017-2018 ja ohjaa muutosta sekä kansallisesti että kaikkien tulevien maakuntien alueilla. Perhekeskustoimintamallin avulla pyritään tuomaan palvelut lähemmäs lapsiperheitä ja kohtaamaan perheet aikaisempaa paremmin. LAPE-muutosohjelman tavoitteina on tukea perheen hyvinvointia ja voimavaroja riittävän aikaisessa vaiheessa, jolloin painopiste saadaan siirtymään vähitellen korjaavista palveluista ehkäiseviin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö, [viitattu 1.6.2018].)

LAPE-muutosohjelmaa on valmisteltu muiden kärkihankkeiden ja uudistuksien kanssa, jolloin kehittäminen tapahtuu kokonaisvaltaisemmin ja pysyvämmin. Muutosohjelmaa on tarkoitus jatkaa yli hallituskausien niin, että kehitetyt toimintamallit ja työmuodot jäävät käytäntöön. Muutosohjelmassa otetaan huomioon kaikki lasten ja nuorten sekä perheiden kanssa toimivat palveluntuottajat, jolloin keskeistä on huomioida yhteistyö ja palvelujen yhteensovittaminen eri toimijoiden välillä. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2016, 6–7.)

Pitkäjänteisen työn tuloksena vuoteen 2025 mennessä odotetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa tapahtuvan seuraavanlaisia muutoksia: yhdenvertaisuus on lisääntynyt, eriarvoisuus vähentynyt, erilaisuus ja monimuotoisuus on opittu ottamaan huomioon, sekä lasten, nuorten ja perheiden omat voimavarat, elämänhallinta ja kohdatuksi tulemisen kokemukset ovat vahvistuneet. Käytännössä

lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyydellä tarkoitetaan, että palveluissa arvostetaan lapsen tai nuoren omaa toimijuutta ja asiantuntijuutta sekä tuetaan lasta hänen omassa kasvuympäristössään. Lapsen lisäksi on huomioitava koko perhe ja lapsen tueksi on autettava myös vanhempia. Vanhempien palveluissa on taas huomioitava lapset ja kasvatustuettu. Ammattilaisten täytyy osata tehdä perheen kanssa yhteistyötä ja käydä yhteistä vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2016, 12–15.)

5.2 Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen LAPE-hanke

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa toteutetaan maakunnissa hankemuotoisesti. Hanketta ohjaa Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen LAPE-ryhmä ja hankkeen hallinnoijana toimii Seinäjoen kaupunki. Kehittämistyöhön ovat sitoutuneet kaikki Etelä-Pohjanmaan alueella toimivat peruspalveluja tuottavat kunnat ja kuntayhtymät. Kehittämistyössä on mukana sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistystoimen ohella myös kattava joukko toimijoita seurakunnista ja järjestöistä. Omalla osahankkeella ovat mukana muun muassa MLL Pohjanmaan piiri ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. (Uusi EP Hankkeet, [viitattu 11.7.2018].)

Etelä-Pohjanmaan LAPE-hanke on osa maakunnan Sote-uudistusta, jolloin laajempi toimintaympäristön muutos tukee hankkeen merkittävyyttä ja tulosten juurruttamista. Hankkeen laaja yhteistyöverkosto tukee uusien toimintamallien leviämistä. Kun tavoitteena on lapsen oikeus hyvään ja turvalliseen elämään, on tärkeää, että maakunnassa toteutetaan lapsi- ja perhelähtöisesti palveluja lapsiperheiden arkeen ja heille tuttuihin ympäristöihin. (Uusi EP hankesuunnitelma 2017, 1.)

LAPE-ohjelmassa on neljä kokonaisuutta, joista maakunnat ovat valinneet omat painopisteensä kehittämistyölle. Kokonaisuudet ovat: perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto; toimintakulttuurin muutos; erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen sekä varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena. Etelä-Pohjanmaalla hankkeessa kehitetään kolmea ensimmäisenä lueteltua osa-alueita. (Sosiaali- ja terveysministeriö hanke-esittely kuvana, [viitattu 11.7.2018].)

Perhekeskustoimintamallin tarkoituksena on verkostoida lapsiperheiden palvelut toimivaksi ja yhteen sovitetuksi kokonaisuudeksi. Nykyään hajallaan olevat palvelut, kuten esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvola, kotipalvelu ja perhetyö ovat helpommin perheiden saatavilla perhekeskustoimintamallissa. Perhekeskus tuo lähemmäs perheitä moniammatillisen avun ja tuen. Jokaisessa perhekeskuksessa on lapsille ja perheille avoimia yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, jotka tarjoavat tukea ja monenlaista toimintaa. Ne on suunniteltu yhdessä perheiden kanssa. Tukea on mahdollisuus saada monipuolisesti niin vanhemmuuteen, parisuhteeseen kuin sovinnolliseen eroon tai yksinäisyyteenkin. (Sosiaali- ja terveysministeriö, [viitattu 31.7.2018].)

Erityis- ja vaativimman tason palvelut sovitetaan yhteen niin, että vaikeissa elämäntilanteissa olevat lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen tuen ja avun. Tiivis yhteistyö esimerkiksi erikoissairaanhoidon, lastensuojelun tai varhaiskasvatuksen välillä on tärkeää lapsen ja nuoren hyvinvoinnin kannalta. Palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikille saatavilla ja ne pyritään toteuttamaan lähellä peruspalveluja tai lapsen tai nuoren lähiyhteisöissä, kuten päiväkodissa tai koulussa. Olennainen osa lapsi- ja perhepalveluiden uudistusta on uusitun toimintakulttuurin omaksuminen kunnissa ja maakunnissa. Lapsiystävällisten toimintamallien kehittämistyö perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Etelä-Pohjanmaa on mukana myös lapsen oikeuksia ja tietoperustaisuutta vahvistavan toimintakulttuurin kehittämistyössä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, [viitattu 31.7.2018].)

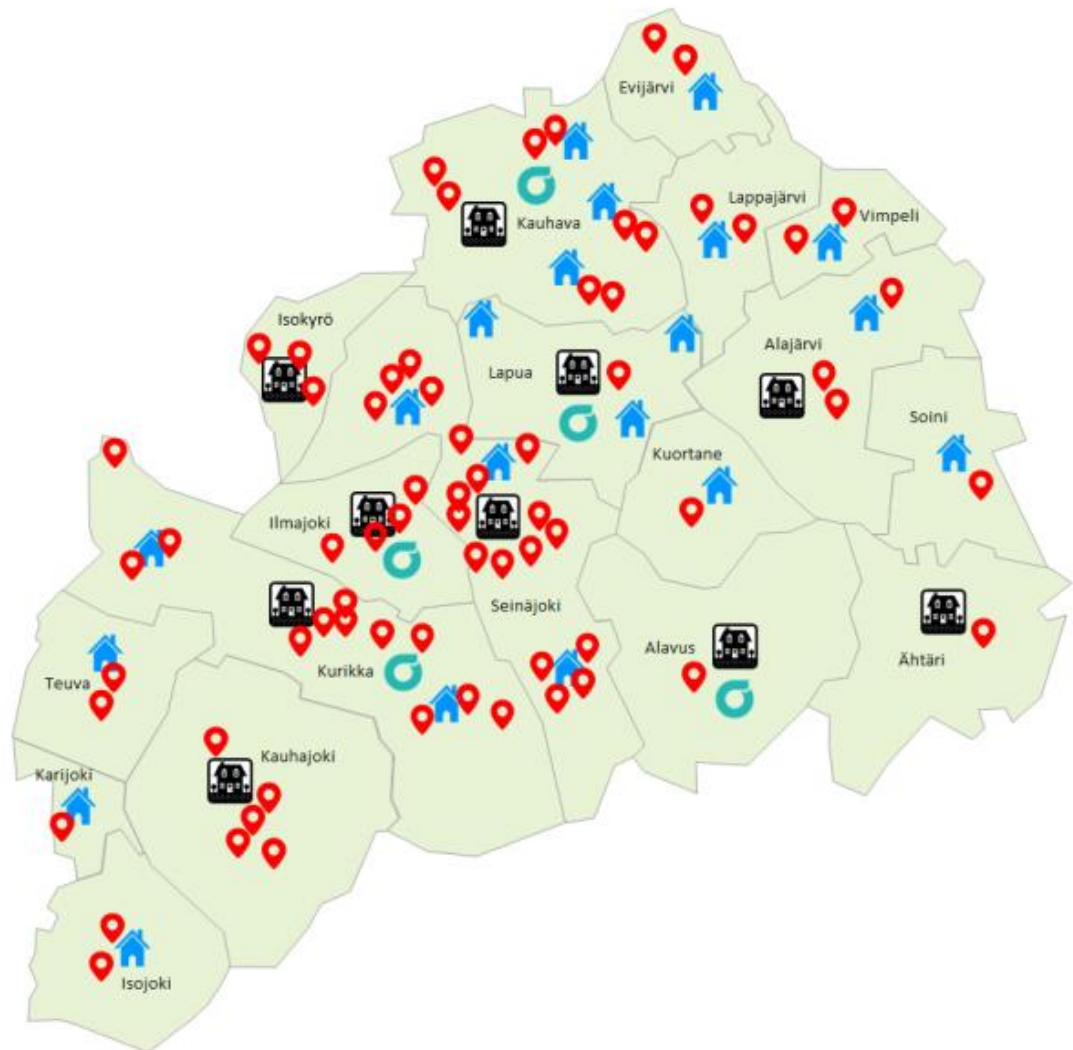
Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset vahvistavat omaa rooliaan hyvinvoinnin, tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä kaverisuhteiden tukijana. Jokaiselle perhepäivähoidossa tai päiväkodissa olevalle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka tukee lapsen kehitystä varhaiskasvatuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut erillisen työryhmän pohtimaan uusia keinoja kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen kouluissa. Lapset ja nuoret otetaan mukaan päätöksentekoihin ja toivottua harrastustoimintaa tuodaan koulujen tiloihin sekä koulupäivän yhteyteen. Tällä pyritään tarjoamaan tasapuolisempi mahdollisuus harrastaa. Opiskeluhuoltoon luodaan uusia toimintamalleja ja palveluja kehitetään lapsi- ja nuorisolähtöisesti niin, että palvelut säilyvät kokonaisuuksina riippumatta niiden järjestäjistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, [viitattu 31.7.2018].)

5.3 Opinnäytetyön yhteistyötaho

Opinnäytetyön yhteistyötahona ja linkkinä työelämään toimii Etelä-Pohjanmaan LAPE-hankkeen koordinoima Maakunnallinen matalankynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö -työryhmä. Työryhmä on perhekeskuskehittämisen alatyöryhmä ja sen tavoitteena on ollut hankkeen aikana kartoittaa maakunnan eri alueiden toteuttamaa perhetyötä nykyisellään. Lisäksi tavoitteena on ollut perhetyön palvelumuotojen sekä toimintakäytäntöjen yhdenmukaistamiseen tähtäävä vuoropuhelu. Työryhmässä on mukana monia perhetyön ammattilaisia maakunnan eri alueilta, LAPE-hankkeen työntekijöitä, sekä asiakkaan näkökulmaa edustamassa kokemusasiantuntijoita.

Työryhmän työskentelyn pohjalta muodostui opinnäytetyön aihe ja työryhmä on toiminut taustatukena opinnäytetyöprosessin ajan. Olemme olleet mukana työryhmän kokouksissa, joissa perhetyön muotoja ja kriteerejä on hahmoteltu kansalliseen ohjaukseen suuntautuen.

Etelä-Pohjanmaan alueilla on kartoitettu alustavasti perhekeskukset, perhekeskusten toimipisteet sekä perhekeskusten kohtaamispaikat. Perhekeskuskartalle on tuotu näkyviin myös ohjaamotoiminnan rakentuminen, sillä Ohjaamo- ja Perhekeskuskehittämisen yhteistyö on nähty tärkeäksi sekä asiakkaiden että ammattilaisten kannalta. Ohjaamot tarjoavat alle 30- vuotiaille tukea esimerkiksi työllistymiseen. Alla oleva kartta kuvaa 10/2018 tilannetta perhekeskuskehittämisen suhteen (Kuvio 1). Karttaa päivitetään ja yhdenmukaistetaan kansallisten määrittelyjen tarkentua ja alueellisen kehittämistyön edetessä. Perhekeskukset ovat kartassa kuvattu talolla, jonka ympärillä on kehykset. Perhekeskukset ylläpitävät palveluverkoston kaikkia palveluita ja tehtäviä. Perhekeskusten toimipisteet puolestaan ovat merkittynä pelkistetyimmällä talolla. Toimipisteitä voi olla perhekeskusten alueilla useitakin, mutta niiden palveluvalikoima on vähäisempi. Perhekeskusten kohtaamispaikat ovat merkittynä karttaan paikkamerkillä ja niiden tehtävänä on tarjota ohjausta, neuvontaa ja vertaistukea matalalla kynnyksellä. Ohjaamot ovat merkittynä karttaan ympyrällä. (LAPE- uutiskirje toukokuu 2/2018, 3.)

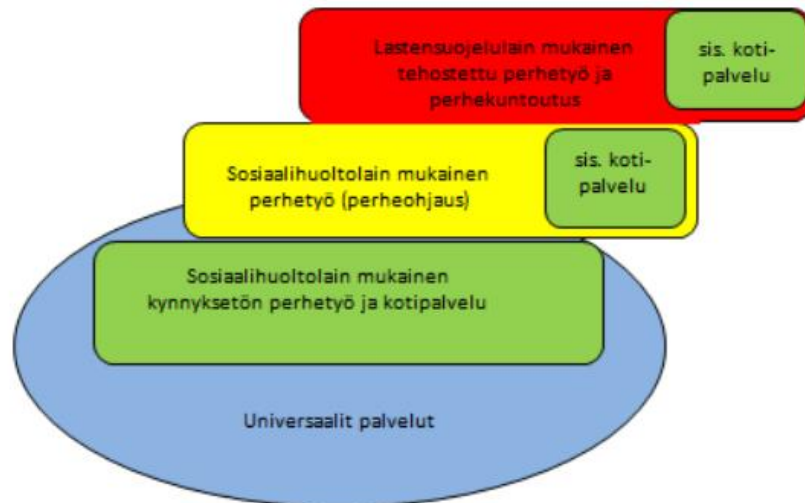

Kuvio 1. Nykytilanne Etelä-Pohjanmaalla (LAPE-utiskirje lokakuu 3/2018, 2).

Työryhmä on kokoontunut säännöllisesti hankkeen aikana ja perhetyötä on pohdittu muun muassa sen palvelumuotojen ja kriteerien pohjalta. Työryhmän työskentelyn tarkoituksena on ollut tarkastella eri alueiden tapaa järjestää perhetyötä ja tuoda toimivia käytäntöjä esille, mutta samalla kehittää ja yhdenmukaistaa perhetyötä Etelä-Pohjanmaan alueella.

Työryhmässä on hahmoteltu perhetyön porrasteisuutta eri palvelumuotojen kautta. Perhetyön porrasteisuudella perhetyötä voidaan jäsentellä eri tasoille. Ensimmäisellä tasolla kuvataan kevyintä tukea, kynnyksetöntä perhetyötä, jota asiakas voi saada ilman sosiaalihuoltolain mukaista palvelutarpeen arvioita. Toisella tasolla kuvataan palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnettävää sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä. Kolmas taso kuvaa lastensuojelulain nojalla myönnettävää

tehostettua perhetyötä. Työryhmän keskusteluissa lapsiperheiden kotipalvelu nähdään yhtenä oleellisena kynnyksettömän perhetyön muotona, jota tulee tarjota perheille tarpeen mukaan kaikilla perhetyön portailla. Työryhmä on laatinut kansallisen ohjauksen pohjalta keskustelun tueksi perhetyön porrasteisuudesta kuvion (Kuvio 2).

Kuvio 2. Perhetyön porrasteisuus kolmella tasolla (Työryhmä 2018).

Työryhmän kokemuksen mukaan perheille on tärkeää, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö ja lastensuojelulain mukainen tehostettu perhetyö sisältävät tarvittaessa kotipalvelua perheen voimavarojen kannattelemiseksi ohjauksellisen muutostyöskentelyn rinnalla. Kokonaisuus muokataan perheen tarpeen mukaan ja kotipalvelu on tärkeää kirjata sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkuudessa osaksi perhetyön suunnitelmaa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen aihe, kohderyhmä ja tavoitteet

Tämän laadullisen tutkimuksen aiheena on sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittäminen ja kriteerit sosiaalityöntekijöiden ja -ohjaajien näkökulmasta. Tutkimuksen aihe muodostui molempien kiinnostuksesta perhetyötä kohtaan. Perhetyö on ollut vuosia tutkimusten ja kehittämistyön kohteena ja on aiheena edelleen hyvin ajankohtainen.

Tutkimus rajattiin koskemaan sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä. Lapsiperheiden palvelut ovat juuri kehittämisen alla ja kansallisesti korostetaan entistä enemmän ennaltaehkäiseviä ja matalankynnyksen palveluja. Tutkimuksen aihe on tärkeä ammattilaisten näkökulmasta, koska alueellisesti halutaan yhdenmukaistaa ja yhtenäistää lapsiperheiden palveluita. Alueellinen kehittämistyö voi olla pohjana yhteiskunnalliselle kehittämiselle.

Tutkimuksen tutkimuskysymyksiä ovat: 1. Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat määrittelevät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön? 2. Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat kuvaavat kriteerit sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle? 3. Miten sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat kehittäisivät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteereitä ja muotoja?

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön parissa työskentelevät Seinäjoen, Kauhajoen ja Ilmajoen sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat. Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän sosiaalityöntekijää ja -ohjaajaa.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, onko ammattilaisten keskuudessa havaittavissa eroja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelyssä ja eroavatko perhetyön myöntämisen kriteerit alueittain. Mukaan valittiin kolme Etelä-Pohjanmaan kuntaa, jotta olisi mahdollista tarkastella sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelyä kuntakohtaisesti sekä miten yhteneväisyydet tai eroavaisuudet näkyvät perhetyön myöntämisessä. Tutkimuksen tavoitteena on lisäksi tuottaa uutta tietoa perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille.

6.2 Tutkimusmenetelmä ja teemahaastattelu

Tutkimusmenetelmäksi tähän tutkimukseen valittiin laadullinen tutkimus. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkitaan aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita. Tiedon keruussa käytetään apuna erilaisia haastattelumenetelmiä, kuten teema- tai ryhmähaastattelua. Tutkijan on tärkeää luottaa omiin havaintoihin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimukseen osallistuva joukko valitaan aina tarkasti, ei satunnaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164.) Laadulliseen tutkimukseen kuuluu aina jonkinlainen yhteys ympäröivään maailmaan, esimerkiksi jonkinlaista kanssakäymistä valitun tutkittavan ryhmän kanssa. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei etsitä ainoastaan mitattavia faktoja ja tapahtumia, vaan myös sitä, miten ihmiset itse kokevat tapahtumat ja millaisia merkityksiä he näille tapahtumille antavat. (Gerson & Horowitz 2002, 199.)

Laadullisen tutkimuksen eri vaiheet eivät ole aina välttämättä etukäteen jäsennettävissä selkeästi, vaan tutkimussuunnitelma saattaa muovautua ja kehittyä tutkimuksen edetessä (Kiviniemi 2007, 70). Laadullinen tutkimus sopii juuri tähän tutkimukseen parhaiten, sillä se antaa tutkimukselle kehykset, mutta mahdollistaa sen muokkaantumisen työn eri vaiheissa.

Teemahaastattelu nostaa esille haastateltavien omat kokemukset ja määritelmät tutkittavista tilanteista. Teemahaastattelu aloitetaan siitä olettamuksesta, että haastateltavien henkilöiden ajatuksia ja kokemuksia voidaan tutkia haastattelun avulla. Kun haastattelussa edetään tiettyjen teemojen mukaisesti, yksityiskohtaiset kysymykset eivät ole oleellisia teemahaastattelun kannalta. Haastateltaville ainoastaan haastatteluiden teemat ovat samat, mutta esimerkiksi kysymysten esitysmuoto tai niiden järjestys voi erota haastatteluiden välillä. Teemahaastattelu pyrkii saamaan tutkittavien äänen kuuluviin tutkimuksessa ja sopii hyvin laadullisessa tutkimuksessa toteutettavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.) Tämän tutkimuksen teemahaastattelu koostui viidestä teemasta. Ne olivat sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittely, perheiden tuen tarpeet, sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerit, sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön muodot ja kehittäminen.

Teemahaastattelun avulla tämän tutkimuksen tavoitteisiin on mahdollista vastata, sillä se tuo haastateltavien näkemykset parhaiten esiin.

6.3 Tutkimuksen kulku, tutkimusaineiston keruu ja analysointi

Aiheen valitsemisen ja rajaamisen jälkeen hahmotettiin teoriaosuus, joka valmistui kesän 2018 aikana. Tutkimuslupien kysyminen tapahtui myös kesällä. Ne myönnettiin tutkimuksessa mukana olevien kolmen Etelä-Pohjanmaan kunnan sosiaali-toimesta (liitteet 2,3 ja 4). Opinnäytetyöhön on suhtauduttu positiivisin ja odottavaisin mielin ja aihe on koettu tärkeänä.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan, tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta, mitä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön muotoja he suosittavat ja mitkä ovat niiden kriteerit. Tutkimusta laajennettiin myöhemmin ottamalla mukaan myös sosiaaliohjaajat. Tutkimuskysymyksiä muokattiin hieman alkuperäisistä, sillä huomasimme tutkimuksen edetessä määrittelemisen olevan keskeistä ja halusimme nostaa sen omaksi tutkimuskysymykseksi.

Toteutimme elokuun ja syyskuun 2018 aikana kolme yksilöhaastattelua ja kolme parihaastattelua eli haastattelimme yhteensä yhdeksää työntekijää. Haastattelujen teemat lähetettiin pyydettäessä etukäteen. Haastattelurunko on liitteenä työn lopussa (liite 1). Haastattelutilanteissa keskustelu aiheesta oli vapaamuotoista ja etenimme sujuvasti teemasta toiseen.

Haastatteluista viisi tapahtui työntekijöiden työtiloissa ja kaksi koulun pienluokassa. Haastattelut kestivät noin puolesta tunnista tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin ja litterointi aloitettiin heti haastattelujen jälkeen. Litterointi sujui suunnitellussa aikataulussa, vaikkakin se oli yllättävän työläs vaihe. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 89 sivua. Tutkimusaineiston analysointi alkoi litteroinnin jälkeen.

Laadullisella tutkimuksella pyritään ennen kaikkea saamaan käsitys tutkittavasta ilmiöstä, ja se sopii tutkimukseen, jossa halutaan saada syvälinen näkemys aiheesta. Kerätyllä aineistolla pyritään ratkaisemaan tutkimusongelma ja vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Laadullisella tutkimuksella ei kuitenkaan voi pyrkiä

yleistettävyyteen, mutta sillä voidaan tarjota hyvinkin yksityiskohtainen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2017, 33–34, 67.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusongelmat asetetaan usein väljästi. Laadullisessa tutkimuksessa täytyy ottaa huomioon myös tulkinnallisuus, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset ymmärretään tulkinnaksi, joka on jo taas moneen kertaan tulkittua. Laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmien käyttö edellyttääkin tutkijalta analyyttistä herkkyyttä ja osaamista. (Ronkainen ym. 2011, 82.)

Analysoimme tutkimustuloksia teemoittelua apuna käyttäen. Teemoittelua voidaan pitää luontevana tapana analysoida aineistoa teemahaastattelujen jälkeen. Teemoittelun avulla aineistosta etsitään kaikista haastatteluista ne vastaukset, joissa puhutaan ennalta määritellyistä teemoista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Analyysivaiheessa annoimme haastateltaville koodit (H1, H2 jne.) sen mukaan, missä järjestyksessä haastattelut toteutettiin. Teemoittelua tehtäessä järjestimme vastaukset kolmelle eri Word-tiedostolle kolmen tutkimuskysymyksen mukaisesti. Tässä vaiheessa pidimme mukana kunnat ja erittelimme haastateltavien vastaukset kunnittain. Tutkimukseen emme eritelleet haastateltavien ammattinimikettä tai työskentelykuntaa, koska se ei ole tutkimuksen kannalta oleellista. Tällä suojelimme myös haastateltavien anonymiteettiä. Analysoinnin valmistuttua, tuhosiimme nauhoitteet sekä litteroidun aineiston asianmukaisesti.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus jää usein tutkijan arvioitavaksi, sillä sitä ei voida arvioida eikä laskea samalla tavalla kuin määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tieteelliseen tutkimukseen pätee kuitenkin kaksi yleistä luotettavuusmittaria: reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä, joka merkitsee sitä, että jos sama tutkimus tehtäisiin uudelleen, tulokset olisivat samat. (Kananen 2017, 175.) Reliabiliteetti ei kuitenkaan aina toimi laadullisessa tutkimuksessa. Validiteetilla taas tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, eli miten hyvin se kuvaa tutkittavaa ilmiötä (Ronkainen ym. 2011, 131). Haastatteluaineiston luotettavuus on riippuvainen sen laadusta. Esimerkiksi jos luokittelu ei ole ollut säännönmukaista tai tallennetun haastattelumateriaalin laatu on huono,

tutkimusta ei voida sanoa luotettavaksi. Tutkimuksen tulee paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän kokemuksiaan mahdollisimman hyvin. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkijan oma toiminta luotettavuutta tarkasteltaessa, kuten esimerkiksi se, onko tutkija litteroinut haastatteluaineiston oikein ja miten hän käyttää monipuolisesti käytössä olevaa aineistoa. Tutkimustulosten on käsiteltävä haastateltavien ajatusmaailmaa niin hyvin kuin mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185, 189.)

Tässä tutkimuksessa haastattelujen tallenteet olivat laadukkaita ja selkeitä. Niiden litterointi on toteutettu tarkasti. Tämän tutkimuksen tuloksia esiteltäessä on pyritty tuomaan haastateltavien käsitykset ja määritelmät mahdollisimman hyvin esiin käyttämällä suoria lainauksia.

Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan tutkimuksen kriteerien mukaisten ja eettisesti kestävien tutkimusmenetelmien käyttöä, sekä rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Tutkijan on osattava perustella tutkimusongelmaansa peilaten, miksi on valinnut juuri kyseiset tutkimusmenetelmät tutkimuksensa toteuttamiseen. (Kananen 2017, 189–190.) Rehellisyys tutkimusta tehtäessä ja siitä raportoidessa on ensisijaista. Käytettäessä jonkun muun tekstiä on tärkeää aina käyttää asianmukaisia lähdemerkintöjä. Tutkimuksen rehellisyyteen liittyy myös se, että tutkimustuloksia ei saa yleistää, jos sille ei löydy perusteita. Tuloksia ei myöskään kaunistella eikä vääristellä, vaan ne esitetään sellaisena kuin ne ovat. (Hirsjärvi ym. 2009, 26.) Tässä tutkimuksessa on käytetty monipuolisesti eri lähteitä ja ne on merkitty huolellisesti lähdeluetteloon. Tutkimuksen luotettavuutta tukee myös haastateltavien vapaaehtoisuus haastatteluun osallistumisesta ja heidän anonymiteettinsä säilyttäminen. Tämän tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys perustuvat omaan haluun toimia tutkijoina luotettavalla tavalla ja siksi tutkimuksen eri vaiheet on toteutettu huolellisesti ja suunnitelmallisesti.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittely

Kaikki haastateltavat toivat haastatteluissa jollain tapaa esiin perheiden yksilölliset elämäntilanteet ja tuen tarpeet. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalihoitajien haastatteluissa tärkeimmäksi seikaksi määrittelystä puhuttaessa nousi esiin palvelutarpeen arvion merkitys. Lähes kaikissa haastatteluissa se mainittiin jollain tasolla. Palvelutarpeen arviolla saadaan selville perheiden yksilölliset tilanteet ja tuen tarpeet. Sen perusteella räätälöidään jokaiselle perheelle sopivimmat palvelut.

Se määritellään sen perheen tilanteen ja perheen tarpeen perusteella, minkälainen tarve perheellä on millekin palvelulle tai tuelle. Palvelutarpeen arvion perusteella. (H1)

..mutta pääsääntöisesti niinku tehtääs tämä palvelutarpeen arviointi ja siinä yhres perheen kans mietittääs, että minkälaisia tuota palveluja perhe tarvittis. (H3)

Lainsäädäntöön perustuvaa työtä, eli asiakkaan tarpeisiin ja tilanteeseen vastaavaa shl mukasta työtä. Tilanteesta riippuen se voi olla kevyttä tukea, keskivahvaa tukea tai sit sitä vahvaa tukea. Mietitään sitä kokonaistilannetta ja esimerkiksi taloudellista tukea voidaan myöntää. Tehdään se palvelutarpeen arvio. (H7)

Eräs haastateltavista oli sitä mieltä, että palvelutarpeen arviointi saattaa olla riittävä puuttuminen perheen tilanteeseen. Sen avulla voidaan saada tarvittava tuki perheeseen, eikä asiakkuus sosiaalihoitoon ole tarpeellinen.

Palvelutarpeen arviointi on jo sinänsä interventio siihen perheen tilanteeseen ja sillä voidaan jo saada se apu tai ohjaus muihin palveluihin, ettei oo tarve meille jättää sitä asiakkuutta. (H1)

Haastateltavat määrittävät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön sosiaalihoitolaikiin pohjautuvana perustyönä, jonka tavoitteet ja toteutus suunnitellaan aina perheen kanssa yhteistyössä. Haastatteluissa ei ilmennyt, että sosiaalihoitolaikaista perhetyön myöntämistä rajoitettaisiin, vaan sitä myönnetään haastateltavien mukaan pienimpiinkin huolenaiheisiin. Haastateltavat korostivat, että sosiaalihoit-

tolain mukainen perhetyö on konkreettista asiakkaan kotona tehtävää työtä. Samalla selvitetään perheessä olevia muita mahdollisia haasteita ja tuen tarpeita.

Ja aina se tuota se tarve niinkun yhdes perheen kans mietitään.. Ja asiakas otetaan hyvin vahvasti siihen mukaan, suunnittelemaan sitä apua. (H3)

Kyl se on hyvin semmosta konkreettista ja kotona tehtävää työtä. Se on sitä vanhemmuuden tukemista, lasten hoivos, kasvatukses ohjaimista, sitten näitä arjen rutiinia, mitä ne on missäki perheessä ja sitte sen perheen toimintakyvyn vahvistamista ja aika usein myös niitä vuorovaikutustaitoja siellä perheen sisällä. Pyritään siellä (perheessä) sitte saamaan selville myös ne muut tuen tarpeet tai muut palvelun tarpeet. (H4)

..sosiaalihuollon asiakkaille saatavissa olevaa ohjausta, neuvontaa. Toteutetaan kotiinpäin. (H9)

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on aina asiakkaalle vapaaehtoista. Tämä korostui muutamissa haastatteluissa. Yksi haastateltavista huomautti, että mikäli sosiaalityöntekijä katsoo, että asiakkuus on lapsen edun mukaista, eikä perhe halua ottaa palveluja vastaan, silloin asiakkuus siirtyy lastensuojelun puolelle.

Ja sehän on niin, että se on aina vapaaehtoista se sosiaalihuoltolain mukainen. Että silloin jos katsotaan, että asiakkuuden jatkuminen on lapsen edun mukaista niin silloin se asiakkuus siirretään lastensuojeluun, mutta muutoin se asiakkuus päätetään. (H1)

..lainmukainen perhetyöhän on niinku sellasta vapaaehtoista.. Että me ei niinkun vastahakoisesti voida sitä kellekkää toteuttaa. (H3)

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö edellyttää aina sosiaalihuollon asiakkuutta. Tämä mainittiin vain yhdessä haastattelussa. Tästä voidaan päätellä, että ammatillisille asiakkuuden syntyminen perhetyön alkaessa on itsestäänselvyys.

Moni haastateltavista ajatteli, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on ennaltaehkäisevää ja he korostivat sitä, että perheet saavat nykyään palveluja matalammalla kynnyksellä, ilman lastensuojelun asiakkuutta. Yhdessä haastattelussa mainittiin, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on ensisijainen vaihtoehto, kun palveluja lähdetään tarjoamaan perheille.

Ja seki on ollu sellainen tavoite sosiaalihoitolaiss, että vältetään sitä monen luukun periaatetta, että asiakkaita siirretään aina jonneki eteenpäin. Jos miettii sosiaalihoitolaiss mukaista perhetyötä, niin se on kevyempää tukea ja varhaisemmas vaihees ja se onkin yleensä sitä toimivinta, ennen kuin tilanteet on päässyt kriisiytymään niin pahaksi, ettei oikein tiä mistä päästä lähtis pärvöttämään. (H2)

Sosiaalihoitolaiss mukainen perhetyöhän on tuota, että siinä ei ole sitä lastensuojelun asiakkuutta. Perheet sais niinku matalankynnyksen kautta näitä apuja, mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. (H3)

..kyllä se perhetyö on meillä semmonen ensisijainen, jos jotain palvelua ruvetaan kotiinpäin tarjoamaan. Se on semmonen ykkösasia, mitä lähdetään toteuttamaan. Ja mennään sinne kotiin ja arvioidaan se tilanne mikä siä on tarve ja niin edelleen. (H6)

..sosiaalihoitolaiss mukainen asiakkuus ei edellytä vielä lastensuojellista huolta, et se on tavallaan se niin sanotun matalamman kynnyksen palvelu, mitä tarjotaan shl:n mukaisesti. (H7)

Eräs haastateltavista pohti, että sosiaalihoitolaiss mukaisen perhetyön ennaltaehkäisevä työote voi ehkäistä lastensuojelun asiakkuuden syntymistä.

..ennaltaehkäisevää.. että sit ei syntyisi sitä lastensuojelun asiakkuutta.. Räätelöidään perheen tarpeen mukaan.. (H6)

Toisaalta tuloksista oli nähtävissä, että kaksi haastateltavista olivat selvästi eri mieltä sosiaalihoitolaiss mukaisen perhetyön ennaltaehkäisevyydestä. Toinen totesi, että kun perhe tarvitsee sosiaalihoitolaiss mukaista perhetyötä, ovat ongelmat siinä vaiheessa jo "kärjistyny". Hänen näkemyksensä oli, että työ on enemmän korjaavaa kuin ennaltaehkäisevää. Tätä puoltaa myös toisen haastateltavan näkemys siitä, että taustalla on "aina jotakin" miksi sosiaalihoillon puolella aloitetaan työskentely perheen kanssa.

Et kyl se aikalaila sellanen mielikuva on, että se on aikalaila niissä juhlapuheissa näyttäytyvää, että ei se sitte siellä ruohonjuuritasolla ja käytännön kentällä niin kyl se semmosta tulipalojen sammuttelua, eikä sitä ennaltaehkäisevää. (H8)

Yksi haastateltavista mietti asiaa siltä kannalta, että on parempi, mitä vähemmän perheiden tilanteisiin alussa puututaan. Tällä hän tarkoitti sitä, että ennen kuin

perheen asiat mutkistuvat, voidaan ensin tarjota sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja.

Ennenkö ne tilanteet pääsee kauheen kompleksiseksi ja semmoseksi hyvin monitahoiseksi ja hankaliksi ongelmiksi, niin ennen sitä pitäis, jo ennen tällaisia korjaavia interventioita ja korjaavia toimenpiteitä, olis ideaalitalanne, että päästääs tarttumaan niihin asioihin jo ennenkä ne on jo kauheesti mutkistunu.. Ensin tietysti pyritään vaikuttamaan perheiden elämään mahdollisimman vähän, niin shl:n asiakkuudesta voidaan lähtee liikkeelle.. (H7)

Tuloksissa nousi esiin, että sosiaalihuoltolaki ei ole selkeä osalle haastateltavista, vaan jättää paljon harkintaa työntekijälle. Monien haastateltavien kommentteissa oli aistittavissa laajan lain tuomaa epäselvyyttä käytännön työn toteutuksessa.

Vaikka sen (sosiaalihuoltolain uudistuksen) tarkoitus oli madaltaa sitä kynnystä ja tuoda sieltä lastensuojelusta suurin osa niistä asiakkuuksista sosiaalihuollon asiakkaiksi, vahvistaa sitä sosiaalihuollon mukaista työtä, vahvistaa siis sitä peruslakia, niin se on tuonut mukanaan paljon sellaista epämääräisyyttä. (H1)

Ja se on aika lailla sellainen kumminki ympäröörä se laki, että siinä jää niin paljon sellaista tulkintaa ja harkintaa ittelte. (H2)

..jotenki jännästi näin vielä yli kolmen vuoden jälkeen sieltä (sosiaalihuoltolaista) löytyy tosi paljo kysymyksiä, että ku ei tätä tiä, että ku me ei tieta mitenkä tätä pitäis toteuttaa.. (H9)

Myös erityistä tukea tarvitsevan lapsen käsite ei ammattilaisten näkemysten mukaan ole tarkkaan määritelty. Se on saanut ammattilaisissa aikaan paljon pohdintaa.

Esimerkiksi erityistä tukea tarvitseva henkilö ja miten se sitte määritellään, niin siihen on aika moni halunnu vastauksia ja sitä on tavattu THL:n ja ministeriön suunnalta, että niitä pitäis tarkentaa. (H2)

Erityistä tukea, tää on niinku se mistä puhutaan tosi paljo, mihin ei oikein oo selkeää vastausta. (H9)

Neljä yhdeksästä haastateltavasta ajatteli, että sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisen perhetyön rajapinnat ja eroavaisuudet ovat häilyvät. Ammattilaisten

mukaan perhetyö ei sisällöltään eroa, on se sitten sosiaalihoitolain mukaista tai lastensuojelulain mukaista työtä.

Rajoja on koitettu häivyttää kuitenkin osaltaan. Ja oikeastaan siinä on se kolmekin tasoa, että on se ennaltaehkäisevä taso ja sitten on se sosiaalihoitolain perheohjaus ja sitten se lastensuojelun perheohjaus. Shl ja ls perheohjauksen välillä sukkuloidaan ja se on hyvin haittava se raja, missä kohtaa se olis hyvä siirtää se asiakkuus sinne lastensuojelun puolelle ja missä kohtaa se on sosiaalihoitolain mukaista. (H1)

Perhetyö ei poikkea sisällöltään oli se sitten lastensuojelun tai sosiaalihuollon perhetyötä. Suunta on se, että intensiiviperhetyö on ls puolella ja kevyemmän tuen tarpeen perheet shl puolella. (H2)

Sosiaalihoitolain mukainen perhetyö, niin en mä tiä miten se eroaa sitte lastensuojelulain mukaisesta, muutaku sillä käynti ja tuntimäärältään. (H5)

..toki se raja on hyvin häilyvää, että voidaan liikkua hyvin siellä rajamailla, että voisi kuulua lastensuojeluun, mutta se on sosiaalihuollon puolella. (H6)

Haastatteluista jäi sellainen kuva, että lastensuojelulaki on ammattilaisille helpommin toteutettava, sillä se antaa selkeämmät raamit työskentelylle. Ammattilaiset osasivat kuvata hyvin sellaisia esimerkkitalanteita, joissa perhe siirretään lastensuojelun asiakkuuteen. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi perheväkivalta tai se, että lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään. Näissä tapauksissa tuen tarve on vahvempi.

Sitte toki toinen ääripää on taas se, että kun ollaan jo siä rajamailla, että kumpaanko tää kuuluu, sosiaalihuollon vai lastensuojelun puolelle niin aina välillä tuloo sellaanenki mieleen, ettei täs ny ihan kaikkia perhetyöllä korjata. (H6)

..jos havaitaan, että se tuen tarve on suurempi, niin sillonhan lastensuojelun asiakkuus avataan, jos on se lastensuojelullinen tarve ja lastensuojelullinen huoli.. (H7)

Yhdessä parihaastattelussa haastateltavat miettivät myös sitä, että useinkaan asiakkaat eivät tiedä, mitä sosiaalihoitolain mukainen perhetyö on ja mitä sen puit-

teissa tehtävä työ sisältää. Lähinnä he korostivat sitä, että perhetyö ei ole pelkkää lastenhoitoapua, vaan sitä myönnetään myös muihin olemassa oleviin huoliin.

Muutamassa haastattelussa todettiin, että sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ei oltu pystytty päättämään. Välttämättä perheeseen ei ole aktiivista työskentelyä, vaan perhe saattaa olla esimerkiksi tukiperhejonossa tai asiakkuutta pidetään yllä ”varmuuden vuoksi”, jos tilanne perheessä kriisiytyy. Toisaalta sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on pitkäjänteistä, eivätkä tilanteet välttämättä korjaannu heti työskentelyn ensivaiheissa.

7.2 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerit

Yhtä lukuun ottamatta, kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, että perhetyön myöntämisen kriteerit tulevat sosiaalihuoltolaista. Lisäksi haastateltavat korostivat, että tilanteet ovat aina yksilöllisiä ja perheiden tarpeet ovat erilaisia.

Tämä sosiaalihuoltolaki kyllä sanoo ne kriteerit aika niinkun, että mitä ne on. (H3)

Niin no tietysti se laki on se kriteeri. (H5)

Sosiaalihuoltolailla mennään. (H7)

Asiakkaan, perheen tilanteen ja palvelutarpeen arvioinnin perusteella. (H9)

Missään kunnassa perhetyön myöntämistä ei rajattu perheiden tarpeisiin perustuen, vaan enemmänkin moni haastateltavista pohti kuntien erilaisia resursseja tarjota sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä.

Meillä saa hyvin perhetyötä, perheohjausta, meillä ei ole jonoja. (H1)

..mä nään isoksi riemukseni sen, että meillä on ihan oikeasti täällä resursseja ja meillä on tarjota asiakkaalle palvelua.. Meillä saa kyllä tosi hyvin perhetyötä, pienemmissä huolenaiheissa. (H4)

En mä tiä vaihteleeko ne kriteerit, mutta ehkä siinä on se enempi, että mikkä ne resurssit on sitte. (H6)

Jos perhetyötä aattelee, niin sitä on saatavilla laajemmalle asiakaskunnalle, näin niinku periaatteessa. (H9)

Riittämättömät resurssit pakottavat joissain tilanteissa nostamaan kynnystä tarjota sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä. Tällöin ajatus siitä, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö olisi ennaltaehkäisevää, ei toteudu.

Niin ja sitte ku käy niin, niin se mikä on tarkoitettu matalankynnyksen palveluksi niin siinäki kuitenkin se kynnys nousee. Että ne kriteerit ehkä kuntien sisällä tiukentuu sitte mitkä on luotu ehkä työyhteisön sisällä. (H5)

Kahdessa haastattelussa sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön todettiin olevan joustavaa ja perhe otetaan mukaan suunnittelemaan palvelua. Kriteerinä voi toimia pelkästään se, että perhetyöntekijällä on herännyt huoli perheestä.

Perheohjaus on meillä aika joustavaa, työntekijät tekevät sen mikä on tarve, ei lähdetä rajaamaan ainakaan täältä meidän suunnalta, että mikä kuuluu ja mikä ei. Luovuutta saa käyttää. (H2)

Että kyllä ne kriteerit on niinku, että voi olla perhetyöntekijän viestiä että nyt on heränny huoli ja sitte pidetään palaveria ja sitte perhe voi itte esittää tarvetta ja kyllä mun mielestä hyvin joustavasti teherähän. (H6)

Useissa haastatteluissa mainittiin palvelutarpeen arvio kriteerinä sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle. Palvelutarpeen arvion kautta saadaan selville perheen tarpeet ja pyritään ottamaan huomioon kokonaisvaltainen tilanne.

Jokainen tilanne arvioidaan aina yksilöllisesti siinä palvelutarpeen arvioinnissa. (H2)

Palvelutarpeen arvion kautta.. (H4)

Niin kyllä se palvelutarpeen arvio on kans semmonen mihinkä peilaan sitte sitä tilannetta. (H8)

Haastatteluissa avattiin monipuolisesti perheiden tuen tarpeita ja minkälaisissa tilanteissa sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä on ollut apua. Haastateltavat kuvasivat muun muassa, että kasvatuspulmat, synnytys tai ero ovat sellaisia tilanteita, joissa sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä voidaan tarvita. Monissa haastatteluissa kriteerejä määriteltiin perheiden tarpeiden kautta.

Ihan tällaiset yleiset kriteerit, että jos on kasvatuspulmia tai jaksamisvaikeuksia. (H2)

Aika paljo mollahan niinku tähän lakiin peilattu niitä kriteereitä.. Mutta ne on aika paljo, että voi olla tämä raskaus, synnytys, perhe tarvitsee kasvatus näihin apua.. (H3)

Nää tämmöset uupumus ja väsymystilanteet. Tämmöset äkilliset elämäntilanteen muutokset, että erotaan tai jompikumpi vanhemmista saa esimerkiksi jonku tuomion.. (H4)

Ne fyysiset, sosiaaliset olosuhteet ja sitte se vanhemmuus, minkälaista se on, kasvatuskäytännöt, asumisolosuhteet, sitte tietysti ne vuorovaikutussuhteet, perheen voimavarat, perheen lähiverkosto, sosiaaliset suhteet, tämmöset suojaavat tekijät versus sitte tämmöset riskitekijät. Niin ku se kokonaispaletti. (H7)

Perhetyöllä pyritään vahvistamaan vanhemmuutta. Haastateltava toi esiin, että kriteerinä on pidettävä sitä, että vanhemmuudessa on oltava jotain, mihin työllä halutaan muutosta.

..perhetyössä pitää olla niinku vanhemmuudessa jotaki. Että ei niinku se, että lastenhoitoapua tai kodinhoidollista apua, et se on sit niinku muu palvelu. Että se kriteeri ny on ainaki vahva. (H5)

Yksi haastateltavista mietti kriteerejä myös niiden ensisijaisuuden ja toissijaisuuden pohjalta.

..on sellaaasia niinku ensisijaisia ja sitte on toissijaisia kriteereitä. Ensisijaiset ois, mä näkisin sillä lailla että ne on sellaset että niihin pitäis niinkun nopeasti vastata, että tuota ne niinkun turvaa sen lapsen kasvua ja kehitystä ja sitte voi olla niinku toissijaisia kriteereitä esimerkiksi tälläisiä lääkärikäyntejä, terapiakäyntejä.. (H3)

Haastatteluissa tuli ilmi, että perhetyön myöntämisessä joutuu käyttämään työntekijänä paljon harkintaa. Haastatteluista sai myös käsityksen, että kriteerejä ei ole kirjoitettu auki tai niitä ei ole missään konkreettisesti näkyvillä.

Katotahan hyvin pitkälti sitä, että miten perhe hyötyis siitä perhetyöstä. Niin tosi paljo pitää harkintaa käyttää. (H4)

Ei oo viä nähty kriteeriä. Ihan oman, oman ajatuksen mukaan ja mikä siinä on keskustelus tulee sitte niiden huolien kans, en mä tiä onko siinä olemas kriteeriä. (H6)

Kriteerien selkeydestä kysyttäessä osa haastateltavista pohti, tulisiko kriteerien olla tarkkaan määriteltyjä. He korostivat, että kriteeri on arvio tuen tarpeesta. Ammatillaiset määrittelevät tuen tarpeen perheen kanssa yhteistyössä.

Me itse arvioidaan, koska se tarve on, eikä niitä kriteereitä oo kuin se arvio, arvio siitä tarpeesta, niin se on sellainen asia mistä on vuosikausia puhuttu, että onko tarpeellinen. Että aletaan kirjoittaa perhetyön kriteerejä ja aina päädytään, että meillä ei oo siihen muuta sanomista kuin että se on aina sen yksilöllisen tarpeen mukaan arvioitu. Että se on se kriteeri. (H2)

Niin, tuokin on vähä kakspiippunen juttu, että tarviiko siihen hyvin selkeät kriteerit, ehkä, kyllä, toisaalta. Mutta sitte toisaalta se, että ihmisten tilanteet on niin monenlaisia ja perheessä voi olla niin ku monenlaisia asioita mihin tarvii niin ku ohjausta. (H9)

Toisaalta osa haastateltavista oli sitä mieltä, että kriteerien selkiyttäminen olisi tarpeen, jotta asiakkaat saisivat yhdenvertaista palvelua. Yhden haastateltavan mielestä asiakkaat voivat kokea epäoikeudenmukaisuutta, jos he vertaavat saamiaan palveluita toisen asiakasperheen kanssa.

..kun ne ois selkeät ne kriteerit, niin ne sillälaila meitäki helpottaa täs työskentelys, että me osaamme olla sitte tasapuolisia ja oikeudenmukaisia, sitte että miten me näitä palveluja jaamme. (H3)

Koska kyllähän se helpottais meidän työtä, se tois meille just semmosta yhdenvertaista kohtelua asiakkaita kohtaan. Koska monethan asiakkaat, ne tuntee toisensa ja ne puhuu et "ai meillä käy kerran viikossa täällä niin ku joku vaikka lapsiperheiden kotipalvelu, no miten sä oot sitte saanu ku meillä on ihan yhtä haastava tilanne ku teilläkin,

niin kuinka teille tulee tämmöstä maksutonta ja me ei saada.” Et siinon myös niin ku tämmönen yhdenvertainen kohtelu sit asiakkaille. (H4)

Haastateltavat korostivat myös yhteistyötä perheen kanssa ja perheen halukkuutta sitoutua palveluun. Perheen ja ammattilaisten yhteinen näkemys tuen tarpeesta on olennaista myös kriteerien kannalta.

Me aika harvoin tehdään kielteisiä päätöksiä, jos perhe on tosissaan itse siihen halukas. (H2)

Varmaan sen niinkun arvio siitä ja se yhteistyö, yhteistyössä niinkun perheen kans, että mitä sillä voidaan saavuttaa, että toki siinä pitää olla se yhteinen näkemys siitä että siitä voi olla apua. Että vanhemmat ja perhe on valmis lähtemään siihen työskentelyyn, se on mun mielestä tosi olennaista. (H9)

Eräs haastateltavista kiteytti lopuksi, että haastattelukysymykset olivat ”kinkkisiä”. Hän kertoi, että kriteerejä perhetyön myöntämiselle ei tule pohdittua työn lomassa, vaan kuvasi, että ”sitä (työtä) vaan tehdään”. Haastattelutilanteet antoivat ammattilaisille mahdollisuuden pysähtyä miettimään kriteerejä ja niiden tarpeellisuutta.

7.3 Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerien ja muotojen kehittäminen

Haastatteluteemoista viimeiseen, kehittämiskohteisiin, kertyi vähiten aineistoa. Toisaalta kehittämistä sivuttiin monissa aikaisemmissakin haastatteluteemoissa. Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerien ja muotojen kehittämiseen liittyen saimme kuitenkin monipuolisia ja erilaisia vastauksia. Aineistosta oli vaikea nostaa esiin mitään yleisintä vastausta, sillä haastateltavilla oli hyvin erilaisia, mutta mielestämme tärkeitä kehittämisideoita.

Kuten jo aiemmin todettiin, haastateltavat olivat eri mieltä kriteerien tarpeellisuudesta. Kehittämisideoissa perhetyön myöntämisen kriteerit olivat kolmessa eri haastattelussa puheenaiheena ja kehittämisen kohteena. Haastateltavien mielestä työyhteisön sisällä pitäisi käydä keskustelua kriteereistä.

No ainaki ne (kriteerit) pitää niinku, puhua sillälailla auki ja se että kaikilla olis ne tios paremmin ja että mitä se tarkoottaa. Että se auttaas meitä siinä työskentelys kyllä paljo, että ne olis niinku selkeitä. (H3)

..että olis varmahan hyvä käydä keskustelua niistä kriteereistä, että en mä tiä löydetäänkö niihin koskaa yhtenäistä, mutta tää on varmaan sellanen mistä pitäis käydä keskustelua. (H6)

Jos kriteerit puhuttaisiin auki, olisi ammattilaisilla yhteiset näkemykset siitä, miten perheille tarjotaan palveluja. Yksi haastateltavista pohti sitä, että pitkään jatkunut asiakkuus ei välttämättä tue enää asiakkaan tarpeita.

Et meillä ylipäätänsä olis ne kriteerit. Koska se monta kertaa helpottaa myös esimerkiksi sitä, että kun perhe haluais vuodesta toiseen niitä palveluja maksuttomina meiltä, niin sitte meillä olis jossain, että nämä kriteerit ei ny tue sitä. (H4)

Kahdessa haastattelussa pohdittiin ennaltaehkäisevien perhepalveluiden merkitystä ja roolia käytännötyössä. Haastateltavien mielestä ennaltaehkäiseviä palveluita olisi syytä lisätä ja niillä vastata aikaisemmassa vaiheessa perheiden tuen tarpeisiin sekä kiinnittää huomiota asiakaslähtöisyyteen. Eräs haastateltava toi esiin, että henkilövaihdokset tuottavat asiakkaalle helposti turhaa lisätyötä, kun asiakkaan tehtäväksi jää selvittää oma tilanne aina uudelleen.

Sitä vois kyllä lisätä (ennaltaehkäiseviä perhepalveluita). (H2)

Se varhainen puuttuminen ja se ennaltaehkäisevän rooli vielä ku saatais käytäntöön.. Se kokonaisuus, että mitenkä ne kokonaisuuden eri osat toimis mahdollisimman hyvin yhteen, ja turhat henkilövaihdokset pois niinkun asiakkaalta, että asiakkaan ei tarttis kymmenelle eri työntekijälle selittää samaa asiaa, vaan niinku se semmone asiakaspalveluhenkisyys, niin sitähan voi aina parantaa ja siinä on aina parannettavaa. (H7)

Yhdessä haastattelussa nousi esiin se, että ennaltaehkäisevillä palveluilla säästetään selvää rahaa. Hän korosti, että varhaisen puuttumisen periaate tukisi tätä olettamusta.

No se varhaisen puuttumisen periaate, että mahdollisimman aikasessa vaiheessa, kun päästäis työskentelemään, niin se toivon mukaan sit-

ten säästäis sitä semmosta, miten mä nyt sanoisin, tuskaa ja tuota ihan kustannuksiaki. (H7)

Ryhmämuotoisten palvelujen lisääminen oli kahden eri kunnan työntekijöiden toiveissa. Ryhmät muodostuisivat asiakkaista, joilla on samantyyppisiä elämäntilanteita ja haasteita.

Tämmösiä ryhmiä niin ku erilaisiin tilanteisiin, eroperheille tai lapsille ja nuorille, kun on tietynlaisia haasteita. (H4)

..perheohjaajat vois vetää myös tällästä niinku suljettua pienryhmää, nyt kun koska meillä on niin paljon samantyyppisiä asiakastilanteita.. (H9)

Haastateltavat miettivät myös perhetyön ulkopuolelta, miten muiden perheiden toimintaympäristöissä toimivien palveluiden riittävyttä ja saavutettavuutta voisi parantaa. Lisäksi yksi haasteltava korosti hyvän yhteistyön merkitystä eri toimijoiden välillä. Kehittämiskohteet koskivat niin avioliitto- ja parisuhdeneuvontaa kuin puheterapeutin palvelujakin sekä laajasti muita perhettä tukevia palveluja.

Mä aina toivon sitä, että me saatais semmosta luontevaa yhteistyötä sit näihin kuraattoreihin ja perheneuvolaan ja tonne varhaiskasvatukseen. (H4)

Joo et lapsiperheiden kotipalvelu et jos siihen olis enemmän resursseja niin se vois auttaa todella montaa perhettä. (H5)

..joitaki perheitä vois auttaa jo jopa tuo tukiperheasia, mutta sinneki on niin tosi pitkät jonot. (H6)

Ja vaikka tuota perhetyötä tarjotaan niin usein törmää just siihen et lastenhoitoapua, niin ehkä siä olis sellanen yhdenlainen paikka kun on niitä ihmisiä joilla ei oo sitä verkostoa ympärillä niin ehkä siinä olis sellanen kehittämisen paikka.. Mistä sitte saadaan lastenhoitoapua selkisiin perheisiin.. (H6)

Eräässä haastattelussa haastateltava pohti, miten iäkkäille henkilöille kehitettyä RAI-arviointia voisi soveltaa perhetyöhön sopivaksi. RAI-arvioinnilla tarkoitetaan eräänlaista tiedonkeruun ja havainnoinnin välineistöä, jota käytetään pääsääntöisesti ikäihmisten tai vammaisten palvelutarvetta arvioitaessa.

Mä oon joskus miettiny et oisko tänne mahdollista saada tämmöstä tai siis niinku tälle sektorille, ehkä jopa valtakunnas, ku täähän on ihan tämmönen valtakunnallinen, niillä on ohjelmat ja kaikki tähän RAI-työskentelyyn, jossa sitte pisteytetään, että meillä esimerkiksi vois olla joku tämmönen, et kuinka, ihan tämmönen vanhempien toimintakyky, selviääkö arjesta millä pisteytyksellä, tai että onko perheessä ylipääntänsä yks vanhempi vai kaks vanhempi, ovatko he työssä, mikä on heiän terveydentilansa, miten se pystyttäs, et jotenki niinku sais vähä näkyväksi ja tavallansa tulis niinkun katottua joka kohta.. Et se ei oo mikään semmonen sataprosenttinen, mutta se antaa suuntaa ja sitte tavallansa siitä voidaan kattoo et kun on vaikka puoli vuotta menty, niin tehään uudestaan tää RAI, onko tilanne muuttunu.. Tavallansa meillä se vois ollakki, et se vähä ois seulannanki väline, tavallaan.
(H4)

Yksi haastateltava kaipaisi selkeää työnjakoa sosiaalityöntekijän ja sosiaalihoitajan välille. Se auttaisi selkeyttämään työtehtäviä ja toisi yhteneväisyyttä. Lisäksi hän koki, että työparityöskentely työmallina olisi ”hurjan hyvä”. Hänen mielestään ilman työparia työskentely tekee työstä yksinäistä ja kuormittavaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä. Lisäksi halusimme selvittää perhetyön myöntämisen kriteerejä sekä sitä, miten ammattilaiset eli sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat kehittäisivät perhetyön kriteereitä ja muotoja. Tässä luvussa esittelemme monipuolisesti avattujen tutkimustulosten pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä teoriaosuuteen viitaten.

Tuloksista pystymme toteamaan, että sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien vastauksissa ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia. Haastattelimme sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia eri kokoonpanoilla ja huomasimme, että haastateltavilla oli samansuuntaisia näkemyksiä aiheesta. Tästä syystä, emme ole eritelleet sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien vastauksia. Kuntakohtaisesti tulokset eivät poikenneet toisistaan juurikaan, vaikka lapsiperheiden palvelut ovat järjestetty kunnissa eri tavoin.

Tärkeimpänä johtopäätöksenä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelyn kannalta voidaan pitää perheiden yksilöllisiä elämäntilanteita ja tarpeita. Kuten Järvinen ym. (2012, 12) toteavat, perhetyön peruslähtökohtana tulee aina olla perheiden elämästä lähtevät tarpeet. Mielestämme haastateltavat pohtivat perheiden tilanteita monista eri näkökulmista ja sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö toteutuu kunnissa perheiden tarpeisiin perustuen. Haastatteluissa tuli ilmi, että perhetyössä huomioidaan esimerkiksi se, että jotkut perheet saattavat tarvita tukea ja apua ilta-aikaan tai viikonloppuisin.

Palvelutarpeen arviointi nousi esiin tuloksista oleellisimpana seikkana perhetyön määrittelyssä. Sen avulla ammattilaiset tekevät yhteistyössä perheen kanssa suunnitelman perhetyön tavoitteista ja etenemisestä. Perhe otetaan vahvasti suunnitteluun mukaan. Järvisen ym. (2012, 102–104) teoksen mukaan on tärkeää, että perhe arvioi itse tilannettaan ja voimavarojaan, sekä perheestä jokaisen yksilön näkemys tulee ottaa huomioon. Uusimäki (2005b, 63–64) korostaa, että perhe sitoutuu tuen vastaanottamiseen parhaiten silloin, kun perheenjäsenet itse tuovat avuntarpeitaan esiin.

Yhdessä haastattelussa mainittiin palvelutarpeen arviointi interventiona, jolla haastateltava tarkoitti riittävää puuttumista perheen tilanteeseen. Palvelutarpeen arviointi kestää noin kolme kuukautta. Riittävän aikainen puuttuminen voi parhaimmillaan ehkäistä asiakkuuden syntymistä sekä sosiaalihuoltoon että lastensuojeluun. Pidämme tätä tärkeänä havaintona, sillä se vahvistaa palvelutarpeen arvion merkitystä. Järvinen ym. (2012, 73) toteavatkin, että perhetyö täyttää parhaiten tehtävänsä, kun sitä on saatavilla riittävän aikaisessa vaiheessa.

Sosiaalihuoltolaissa (L.30.12.2014/1301 18§) säädetään perhetyön olevan hyvinvoinnin tukemista tuen tarpeisiin perustuen. Haastateltavat painottivat, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on kotiinpäin toteutettavaa työtä, jolloin työskentely tapahtuu perheelle tutussa ympäristössä. Tuloksien perusteella työ on konkreettista ohjausta ja neuvontaa, kuten vanhemmuudessa ja arjen rutiineissa tukemista sekä perheen oman toimintakyvyn vahvistamista. Yksi haastateltavista korosti hänen näkemyksensä olevan se, että on parempi, mitä vähemmän perheiden tilanteisiin puututaan ja sosiaalihuollon asiakkuus onkin yleensä se, josta aloitetaan. Tärkeää olisi, että perheessä tuettaisiin jo toimivia asioita ja nähtäisiin perheen omat voimavarat ja hyödynnettäisiin niitä.

Sosiaalihuollon asiakkuuden muodostuminen on tulosten perusteella ammattilaisille itsestään selvää. Huomasimme, että vain kaksi haastateltavista mainitsi asiakkuuden syntymisestä. Mielestämme tämä on merkittävä tulos, koska ammattilaisten näkökulmasta se kuuluu asiaan. Asiakkaalle se ei välttämättä ole selvää.

Tuloksista voidaan päätellä, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö mielletään ammattilaisten keskuudessa ennaltaehkäiseväksi palveluksi, jota saa ilman lastensuojelun asiakkuutta. Sosiaalihuoltolain yhtenä tarkoituksena on turvata lapsen terveys ja kehitys, sekä tarjota perheelle viipymättä heidän tarvitsemansa sosiaalipalvelut (Kananaja ym. 2017, 217–218). Toisaalta kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, että ennaltaehkäisevyys ei toteudu sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä. Heidän näkemys oli, että työskentelyä aloitettaessa, perheillä on jo jotain mihin muutosta tarvitaan. Tästä voimme päätellä, että ammattilaisilla on erilaisia näkemyksiä siitä, mihin sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä tarvitaan.

Sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä perheiltä ei vaadita enää lastensuojelun asiakkuutta perhetyön saamiselle ja voidaankin ajatella, että perheillä on matalampi kynnyks hakea apua (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 13). Tulosten mukaan sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on varhaisessa vaiheessa tarjottavaa kevyttä tukea. Tulokset osoittavat, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö ennaltaehkäisee parhaimmillaan lastensuojelun asiakkuuden syntymisen.

Tuloksista käy ilmi, että sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön myöntämistä ei rajoiteta huolien perusteella. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö halutaan pitää helposti saavutettavissa olevana palveluna. Perhetyön tarjoaminen matalalla kynnyksellä perustuu siihen, että asiakkaat voivat luottaa saavansa apua pienempiinkin huolenaiheisiin. Rönkkö ja Rytönen (2010, 32–33) kuvaavatkin, että perheen hyvinvoinnin kannalta arkinen apu ja neuvonta ehkäisevät haasteiden monimutkaistumista.

Joistain haastatteluista tuli esiin, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö halutaisiin pitää matalan kynnyksen perhetyönä, mutta resurssit eivät ole aina riittävät. Eräässä haastattelussa tuotiin esiin, että heidän kunnassaan sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön joutuu jonottamaan. Toisaalta muissa haastatteluissa kävi ilmi, että kahdessa muussa kunnassa perhetyötä oli hyvin saatavilla. Perhetyön resursseihin vaikuttavat kunnan omat tavat toteuttaa käytännöntyötä (Uusimäki 2005b, Järvisen ym. 2012, 70–71 mukaan).

Tulosten perusteella monet haastateltavat myös korostivat sosiaalihuollon asiakkuuden vapaaehtoisuutta. Perheellä on oikeus olla ottamatta vastaan sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä. Kuitenkin jos ammattilainen on edelleen sitä mieltä, että perhe hyötyisi perhetyöstä tai lapsen tasapainoinen kehitys on vaarassa, tarjotaan näissä tilanteissa lastensuojelulain mukaista perhetyötä, jota perheen on otettava vastaan. Ammattilaisen tulee ennen perhetyön lopettamista keskustella perheen kanssa eri vaihtoehtoista ja tarvittaessa huolehtia, että perhe saa tarvitsemansa tuen muilta tahoilta (Järvinen ym. 2012, 109).

Lastensuojelulaki antaa selkeämmät raamit työlle kuin sosiaalihuoltolaki. Tulokset osoittavat, että ammattilaiset kokevat sosiaalihuoltolain olevan välillä epäselvä käytännön työssä. Heidän mukaan lain toteuttamisessa on käytettävä paljon omaa

harkintaa. Epäselkeyttä on osaltaan tuonut myös erityistä tukea tarvitsevan lapsen käsite. Tähän ammattilaiset ovat toivoneet selkeytystä ylemmiltäkin tahoilta. Tutkimuksessa pohdittiin jonkin verran sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisen perhetyön rajapintoja. Lähes puolet haastateltavista oli sitä mieltä, että eroavaisuudet näiden kahden lain välillä ovat häilyvät. Palvelutarpeen arviointi tehdään sosiaalihuollon asiakkuuden alkaessa, mutta mikäli ammattilainen näkee lastensuojelun tukitoimet tarpeellisena, siirretään asiakkuus lastensuojeluun (Kananoja ym. 2017, 230–231). Mielestämme sosiaalityöntekijä on merkittävässä roolissa pohtiessaan huolten määrää ja vakavuutta, tehdessään päätöstä siitä, kummanko lain perusteella perhetyötä myönnetään. Pohdimme, johtuvatko rajapinnat siitä, että sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön ja lastensuojelulain mukaisen perhetyön muodot ovat kuitenkin melko samanlaiset. Perheen asiakkuus saattaa vaihdella ja perheet voivat ikään kuin ”hyppiä” näiden kahden asiakkuuden välillä. Sosiaalihuoltolain mukaisen ja lastensuojelulain mukaisen perhetyön muodot eivät siis välttämättä eroa toisistaan merkittävästi, mutta lastensuojelun perhetyössä on intensiivisempi ote.

Uusimäen (2005a, 11) mukaan yhtenä onnistuneen perhetyön työskentelyn merkkinä voidaan pitää perhetyön päättymistä. Tulokset osoittavat, että sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ei oltu päästy päättämään monessakaan tilanteessa. Mietimme, johtuuko tämä siitä, että perhetyötä tarjotaan enemmänkin perhettä kannattelevana palveluna. Järvinen ym. (2012,109) toteavat, että omilleen jääminen saattaa jännittää perheenjäseniä ja tästä syystä perhetyö täytyy lopettaa asteittain.

Siirryttäessä kysymyksiin, jotka liittyivät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteereihin, ne aiheuttivat vastaajissa hymähdyksiä ja hiljaisia hetkiä. Tulkitsimme tämän johtuvan siitä, että perhetyön myöntämisen kriteerit eivät välttämättä ole selvät ammattilaisille ja ne aiheuttavat paljon pohdintaa ammattilaisten keskuudessa.

Tulosten perusteella sosiaalihuoltolaki määrittelee perhetyön myöntämisen kriteerit sen peruslähtökohdista. Peruslähtökohdana perhetyön myöntämiselle pidetään perheiden elämästä lähteviä tarpeita. Tärkeintä on tarjota perheelle tukea sopi-

vimmalla tavalla. (Järvinen ym. 2012, 12.) Tulosten mukaan myös sosiaalihuoltolakiä itsessään voidaan pitää kriteerinä.

Tulosten pohjalta johtopäätöksenä voidaan pitää sitä, että perheiden tilanteet ovat aina yksilöllisiä ja tarpeet vaihtelevia. Näin ollen perheiden tarpeita ei myöskään voi verrata keskenään. Ottamalla huomioon perheen kokonaisvaltaisen tilanteen, pyritään perhettä tukemaan oikealla tavalla oikeaan aikaan. Uusimäenkin (2005b, 14) mukaan perhe on yksikkö, jossa sekä tilanteet että perheenjäsenet muuttuvat. Siksi perheissä syntyvät tuen tarpeetkin ovat vaihtelevia ja eri perheissä erilaisia.

Palvelutarpeen arviointi antaa kokonaiskuvan perheen elämäntilanteesta ja yhteistyö ammattilaisten ja perheen välillä aloitetaan sillä. Järvisen ym. (2012, 102–104) mukaan palvelukokonaisuutta suunniteltaessa on otettava huomioon koko perheen näkemys omasta tilanteestaan ja erityisesti vanhempien kaipaama apu jonkin tietyn asian parantamiseen tai muutokseen. Tulokset osoittavat, että perhe otetaan vahvasti mukaan suunnittelemaan perhetyön tavoitteita. Tulosten pohjalta myös yhteistyötä perheen kanssa pidetään tärkeänä ja edellytyksenä asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle.

Ammattilaisten näkökulmasta sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on joustavaa eikä sitä ole tarpeen rajata. Toisaalta kuntien erilaiset resurssit muokkaavat kriteerejä, eikä tällöin pystytä tarjoamaan palvelua ennaltaehkäisevällä otteella, vaan joudutaan nostamaan kynnystä.

Perhetyön myöntämisen kriteerit aiheuttivat haastateltavissa pohdintaa eri näkökulmista. Joidenkin ammattilaisten mielestä kriteerien selkeyttäminen olisi tarpeen asiakkaiden yhdenvertaisuuden parantamiseksi. Toisaalta osa mielti, että kriteeri on arvio tuen tarpeesta, jolloin hankaluutta toisi se, jos kriteerit olisivat tarkkaan määriteltäviä. Tuloksista nousi esiin mielestämme tärkeä huomio kriteerien ensisijaisuudesta ja toissijaisuudesta. Haastateltava jäsensi kriteerit niiden kiireellisyyden perusteella. Ensisijainen kriteeri on kiireellinen apu, joka turvaa lapsen arkea ja toissijaisena on tilanteet, joissa tarvitaan esimerkiksi lastenhoidollista apua vanhemman lääkärikäynnin ajaksi (Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kriteerit, [viitattu 3.10.2018]).

Yksi haastateltavista kiteytti mielestämme hyvin, että kriteerinä toimii se, että peruspalvelut eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan sosiaalihuoltolain mukaista asiakkuutta ja perhetyötä. Ennaltaehkäisevien palveluiden merkittävyyttä voidaan pitää tärkeänä, että haasteet eivät pääse kasaantumaan. Ennaltaehkäisevyys voi parhaimmillaan toteutua jo peruspalveluiden yhteydessä, jos esimerkiksi päivähoitossa tai neuvolassa otetaan koko perheen tilanne entistä paremmin huomioon. Perhekeskusten perustamisella on pyritty juuri tähän, että tuodaan palvelut lähelle perheen arkea ja tällä tavoin varhainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut kohtaavat (Järvinen ym. 2012, 63–65; Perälä, Halme & Nykänen 2012, 55–56). Toisaalta tuloksista voidaan vetää johtopäätös, että sosiaalihuollon asiakkuuden syntyessä on perheessä jo oltava jonkinlainen huoli, johon tarvitaan muutosta. Näissä tilanteissa siis voidaan katsoa, että peruspalveluina tarjottavat tukitoimet eivät ole olleet riittäviä.

Mielestämme yhdessä haastattelussa tuli hyvin esiin se, että omaa työtä harvoin pysähtyy miettimään. Uskomme, että haastattelu antoi hyvän pohjan jatkoa ajatellen, kun palveluja on tarkoitus yhdenmukaistaa ja kriteerejä mahdollisesti selkeyttää työyhteisön sisällä.

Tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi voidaankin tulosten perusteella nostaa se, että työyhteisöjen sisällä olisi hyvä selkeyttää tai ainakin puhua auki sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön myöntämisen kriteerit. Tällöin ammattilaiset toimisivat yhdenmukaisesti varsinkin kunnan sisällä, mutta vastuu kuitenkin säilyisi työntekijällä itsellään päätöksenteossa.

Ennaltaehkäiseviä palveluja tulosten pohjalta tulisi lisätä, että niillä voisi vastata perheiden tuen tarpeisiin aikaisemmassa vaiheessa. Korjaavat toimenpiteet ovat aina kalliimpia ja siksi olisi tärkeää panostaa ennaltaehkäiseviin palveluihin. LAPE muutosohjelma on kehitetty tukemaan siirtymistä korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, [viitattu 1.6.2018]).

Ammattilaisten puheissa tuli ilmi, että he haluaisivat lisätä ryhmämuotoisesti tarjottavia palveluja asiakkaille, joilla on saman tyyppisiä elämäntilanteita ja haasteita. Vertaistuen tiedetään olevan merkittävä apu ja voimavara haasteellisissa elämäntilanteissa.

Yhdeksi johtopäätökseksi voimme nostaa hyvän yhteistyön merkityksen eri toimijoiden välillä. Olisi tärkeää, että perhe voisi saada myös muita palveluita, kuten puheterapiaa tai avioliittoneuvontaa silloin, kun he sitä tarvitsevat. Joistain haastatteluista saimme käsityksen, että sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä voidaan joskus tarjota ikään kuin ”korvikkeena”, vaikka perhe sillä hetkellä tarvitsisi enemmän esimerkiksi puheterapeutin palveluja. Joissain tapauksissa tämä saattaa toimia ensiapuna, mutta oikea tukimuoto oikein kohdistettuna palvelee perhettä paremmin pidemmällä aikavälillä.

Tärkeänä johtopäätöksenä voidaan pitää sitä, että yksi haastateltavista pohti työparityöskentelyn tärkeyttä työyhteisössä. Työparina hän tarkoitti sosiaalityöntekijää ja sosiaaliohjaajaa. Hänen mielestään työ on kuormittavaa, mutta jos työtä tehtäisiin tulevaisuudessa työparityöskentelynä, jakaisi se vastuuta perheen asioista. Tämä olisi merkittävää työhyvinvoinnin kannalta. Ammattilaisten mielestä myös turhien henkilövaihdoksien pois jääminen helpottaisi työskentelyä, eikä asiakkaan tarvitsisi moneen kertaan selvittää samoja asioita eri työntekijöille. Työtehtävien selkeyttäminen olisi myös tärkeää. Ammatillaiset kokivat, että työtehtävien selkeyttämisellä vähennettäisiin päällekkäisyyksiä ja tehostettaisiin työtä asiakkaan näkökulmasta. Työntekijöiden vaihtuvuus ja samojen asioiden selvittäminen aina uudelleen saattaa rasittaa asiakasta jo muutenkin haastavassa elämäntilanteessa.

Yksi haastateltava pohti RAI-arvioinnin mahdollisuutta soveltua perhetyöhön sopivaksi menetelmäksi. Pohdimme kuitenkin jo olemassa olevien menetelmien, kuten vanhemmuuden roolikartan ja ainakin lastensuojelussa käytettävän lapsen haastattelulomakkeen soveltamista myös sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön puolelle. Uusien menetelmien luominen vie aina aikaa ja niihin täytyy perehtyä hyvin ennen käyttöönottoa. Siksi mielestämme olisi helpompaa käyttää jo toimivia menetelmiä.

LAPE-hankkeesta keskusteltaessa huomasimme, että jo pitkään toiminut hanke ei välttämättä olekaan selkeä ammattilaisille. Juuri kukaan haastateltavista ei osannut kertoa tarkasti, miten oma kunta on mukana kehittämistyössä. Eräissä haastattelussa todettiin, että LAPE on jäänyt johtajan ”omaksi jutuksi”. Mietimme, onko syynä se, että työntekijöillä ei ole ollut aikaa tai mielenkiintoa osallistua hankkeen kehittämistyöhön. Uskomme, että on suuri merkitys sillä, miten hanke

on työpaikalla esitelty ja miten siihen on kannustettu työntekijöitä lähtemään mukaan.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää miten ammattilaiset määrittelevät sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön ja millä kriteereillä sitä perheille myönnetään. Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen ja mielenkiintoinen prosessi. Tutkimuksen tekeminen parityönä oli sujuvaa ja mielekästä. Pysyimme hyvin suunnitellussa aikataulussa ja lähetimme opinnäytetyön luettavaksi yhteistyötaholle työn eri vaiheissa. Työryhmän kokouksiin osallistuimme kevään ja syksyn 2018 aikana ja saimme työryhmän jäseniltä tukea opinnäytetyöprosessin aikana.

Opinnäytetyön aiheeseemme suhtauduttiin positiivisesti ja haastateltavat lähtivät mielellään mukaan tutkimukseen. Haastattelutilanteet olivat ilmapiiriltään avoimia ja keskustelu aiheesta oli monipuolista. Haastateltavien ennalta valmistautuminen näkyi haastattelutilanteissa ja tämä saattoi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Toisaalta teemahaastattelu kuitenkin mahdollisti eri teemojen läpikäymisen eri tavoin. Joistain teemoista syntyi enemmän keskustelua kuin toisista. Haastattelut etenivät sujuvasti ja meille jäi sellainen kuva, että ammattilaiset saivat tuotua hyvin esiin omia näkemyksiään sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä.

Tutkijoina toimimme eettisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Teimme huolellisesti teoriaosuuden, käyttäen lähteitä monipuolisesti ja merkiten ne tarkasti lähde-luetteloon. Haastatteluita varten pyysimme tutkimusluvut ja suunnittelimme haastattelurungon huolellisesti niin, että saisimme mahdollisimman kattavan aineiston, joka vastaisi tutkimuskysymyksiimme. Saimme kerättyä laajan aineiston, joka toi hyvin ammattilaisten näkemyksiä esiin. Aineiston analysoiminen vei runsaasti aikaa ja se vaati meiltä tutkijoina tarkkuutta, että löysimme oleelliset ja tutkimuksen kannalta tärkeät asiat. Mielestämme osasimme käyttää aineistoa oikein, eikä mitään oleellista jäänyt huomaamatta. Parityöskentely auttoi aineiston analyysissä, koska toinen saattoi huomata jotain, mikä toiselta olisi jäänyt huomaamatta. Johtopäätöksiä kirjoittaessamme huomasimme, että teoria käsittelee samoja asioita kuin tutkimustulokset, jolloin niitä oli helppo peilata toisiinsa. Johtopäätöksissä olemme huomioineet, että tutkimustuloksia ei voida yleistää, vaan ne ovat esitetty sellaisina kuin ne ovat. Voimme siis todeta, että tutkimus vastaa tutkimuskysymyk-

siin. Tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavana, sillä tutkijoina olemme toimineet koko opinnäytetyöprosessin hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen.

Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen kokemus. Opimme paljon eri tutkimusmenetelmistä ja siitä, miten niitä voi soveltaa käytäntöön. Tutkimuksen tekeminen on vaativa prosessi ja vaatii tutkijoilta muun muassa hyvää ajankäytönhallintaa. Osasimme mielestämme aikatauluttaa prosessin eri vaiheet ja jakaa vastuuta tasapuolisesti. Haastetta toi uuden tutkimustiedon löytäminen, sillä useimmat lähteet olivat lähes kymmenen vuotta vanhoja. Toisaalta ajattelemme, että perustieto perhekäsityksestä ei ole muuttunut viime vuosien aikana. Opimme paljon perhetyön käsitteistä, muodoista ja moninaisuudesta. Uskomme, että tästä on hyötyä tulevaisuuden työelämässä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä, ei luoda uusia. Yhteistyötahon kautta tutkimuksen on tarkoitus tavoittaa laaja ammattilaisten ryhmä, jolloin tutkimustuloksia voisi hyödyntää eri kunnissa perhetyön kriteerien yhdenmukaistamisessa. Opinnäytetyö antoi mahdollisuuden ammattilaisille pysähtyä miettimään omaa työtään.

Perhetyö tulee varmasti olemaan jatkossakin kehittämis- ja tutkimustyön kohteena. Opinnäytetyölle ei noussut selkeästi mitään tiettyä jatkotutkimusaihetta, mutta pohdimme perhetyön jäsentymistä tulevaisuuden sosiaalityön kentällä. Mielestämme mielenkiintoisia tutkimuksia voisi kuitenkin olla vertaistuen vaikutuksien tutkiminen perhetyön asiakkaiden näkökulmasta tai se, miten perhetyön ammattilainen voi työssään hyödyntää muuta omaa osaamistaan. Kun perhekeskukset saadaan toimimaan kaikissa maakunnissa, olisi mielenkiintoista tutkia niiden toimivuutta niin perheiden kuin ammattilaisten näkökulmasta.

LÄHTEET

- Banton, R. 2004. Family structures. Teoksessa: D. Wyse (toim.) *Childhood studies: an introduction*. Oxford : Blackwell cop, 33–38.
- Eerola, P. & Pirskanen, H. 2018. Johdanto: tunteet perhe- ja läheisyydessä: moninaiset perhe- ja läheisyydet. Teoksessa: P. Eerola & H. Pirskanen (toim.) *Perhe ja tunteet*. Helsinki: Gaudeamus, 7–27.
- Forsberg, H. 2003. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa: H. Forsberg & R. Nätkin (toim.) *Perhe murroksessa: Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 7–15.
- Frost, N., Abbot, S. & Race, T. 2015. *Family support: prevention, early intervention and early help*. Cambridge, UK ; Malden, MA : Polity Press.
- Gerson, K. & Horowitz, R. 2002. Observation and interviewing: Options and choices in qualitative research. Teoksessa: May, T. *Qualitative research in action*. 3. uud. p. Lontoo: SAGE, 199–224.
- Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys lastensuojelun kehittämisohjelmalle. [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 23.7.2018]. Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75318/T9-2008-VERKKO.pdf>
- Heino, T. 2014. Lastensuojelun pirallinen tehtävä. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, 286–308.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. [Verkkokirja.] Helsinki: Gaudeamus. [Viitattu 7.10.2018.] Saatavana Ellibs e-kirjastosta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Jallinoja, R. 2000. *Perheen aika*. Helsinki: Otava.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. *Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea*. Helsinki: Edita.
- Kananen, J. 2017. *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Keuruun perhetyön käsikirja 2016 ”Perheen parhaaksi- yhdessä toimien”. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 3.10.2018]. Saatavana: https://www.keuruu.fi/images/Perhety%C3%B6n_k%C3%A4sikirja_2016.pdf
- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: J. Aaltola ja R. Valli (toim.) Tutkimusmetodeihin II näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. korj. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 68-84.
- Korvela, P. & Rönkä, A. 2014. Arkielämä näkökulmana perheeseen. Teoksessa: R. Jallinoja, H. Hurme & K. Jokinen (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus, 192–214.
- L 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.
- L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.
- LAPE- uutiskirje lokakuu 3/2018. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 16.10.2018]. Saatavana: <http://uusiep.fi/wp-content/uploads/2018/10/ep-lape-uutiskirje-3-2018.pdf>
- LAPE- uutiskirje toukokuu 2/2018. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 16.10.2018]. Saatavana: <http://uusiep.fi/wp-content/uploads/2018/05/lape-uutiskirje-2-2018-final.pdf>
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. 2016. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:29. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Verkkójulkaisu]. Saatavana: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74904/Rap_ ja_ muist_ 2_ 9_ 2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kriteerit. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 3.10.2018]. Saatavana: https://www.suonenjoki.fi/files/2459/Lapsiperheiden_kotipalvelun_ ja_ perhetyon_kriteerit_2017.pdf
- Nätkin, R. & Vuori, J. 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki: johdanto perhetyön muuttuvaan kenttään. Teoksessa: J. Vuori & R. Nätkin (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino, 7–38.
- Perälä, M-L., Halme, N. & Kanste, O. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 228–239.

- Perälä, M-L., Halme, N., & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. Opas 19. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 10.11.2018]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90893/THL_OPA019_2012web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Pohjola, K. 2005. Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa: M. Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön: Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–60.
- Pulkkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa: A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus: Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–29.
- Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys- puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010 Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 28.10.2018]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Ei päiväystä. Hanke-esittely kuvana. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 11.7.2018]. Saatavana: https://stm.fi/documents/1271139/3208911/LAPE_hanke_esittely_2018_palloesite/b32ade58-7eb8-4d4a-8a31-2b5239563e85/LAPE_hanke_esittely_2018_palloesite.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Ei päiväystä. LAPE on lasten hyvinvoinnin ja oppimisen asialla. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.6.2018]. Saatavana: <http://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/kuvaus>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Ei päiväystä. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma: näin LAPE uudistaa palvelut. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.7.2018]. Saatavana: <https://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/projektisuunnitelmat>
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 6.7.2018]. Saatavana: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf

- Tasala, M. 2018. Kiireiset sijoitukset karkasivat käsistä. 30 päivää Talentia-lehden erikoisnumero lastensuojelun ammattilaisille 6, 15–19.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 18.11.2015. Lastensuojelun käsikirja: työprosessit. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.10.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 15.1.2018. Lapsiperheiden kotipalvelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.9.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/kotipalvelu>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 20.7.2018. Erityistä tukea tarvitseva lapsi. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.7.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalipalvelujen-jarjestaminen/erityista-tukea-tarvitseva-lapsi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 28.5.2018. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). [Verkkosivu]. [Viitattu 1.6.2018]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa: Työntekijöiden näkökulma. Helsinki : Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tilastokeskus. Ei päiväystä. Käsitteet: perhe. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.6.2018]. Saatavana: <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Työryhmä. 2018. Työryhmän muistio 5.10.2018.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Uusi EP. 31.1.2017. Hankesuunnitelma. [Verkkosivu]. [Viitattu 11.7.2018]. Saatavana: <http://uusiep.fi/wp-content/uploads/2017/11/lape-hankesuunnitelma-valmis.pdf>
- Uusi EP. Ei päiväystä. Hankkeet. [Verkkosivu]. [Viitattu 11.7.2018]. Saatavana: <http://uusiep.fi/tutustu/hankkeet/>
- Uusimäki, M. 2005a. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa: M. Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön: Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 17–42.

Uusimäki, M. 2005b. Perhetyötäkö kaikki? [Verkkajulkaisu]. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. [Viitattu 14.7.2018]. Saatavana: http://www.sosiaalikollega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_20.pdf

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Tutkimuslupa Seinäjoki

Liite 3. Tutkimuslupa Ilmajoki

Liite 4. Tutkimuslupa Kauhajoki

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1. SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISEN PERHETYÖN MÄÄRITTELY

2. PERHEIDEN TUEN TARPEET

3. SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISEN PERHETYÖN KRITTEERIT

4. SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISEN PERHETYÖN MUODOT

5. KEHITTÄMINEN

1.

- Miten määrittelet sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön?
- Miten määrittelet ennaltaehkäisevän perhetyön?
- Millä tavoin sosiaalihuoltolain uudistus on näkynyt työssänne?
- Miten sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä toteutetaan kunnassanne?
- Ketkä kunnassanne toteuttavat shl:n mukaista perhetyötä? Ja millä nimikkeellä?
- Missä roolissa ennalta ehkäisevä perhetyö on kunnassanne? Entä lastensuojelun perhetyö? Miten ne täydentävät toisiaan?
- Kuinka paljon asiakkaita on sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön työskentelyn alla?
- Onko asiakasmäärä lisääntynyt sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä?

2.

- Minkä tyyppisissä tilanteissa sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä on ollut apua? Voitko kertoa esimerkkitalanteita?
- Miten erityistä tukea tarvitseva lapsi huomioidaan shl:n perhetyön myöntämisessä?

- Miten shl:n perhetyöllä pystytään vastaamaan perheiden tuen tarpeisiin?
- Miten kauan asiakkuus keskimäärin kestää?
- Ohjautuuko asiakasperhe eteenpäin korjaaviin palveluihin? Millaisissa tilanteissa?

3.

- Miten kuvaat olemassa olevat kriteerit sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle?
- Mitä kriteerejä pidät tärkeimpänä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön myöntämiselle?
- Onko sinulla käsitystä siitä, vaihtelevatko kriteerit shl:n mukaiselle perhetyölle alueittain?
- Onko shl:n mukaisen perhetyön kriteerit mielestäsi riittävän selkeät toteuttavaksi?

4.

- Onko mielestäsi ennalta ehkäiseviä perhepalveluita saatavilla tarpeeksi?
- Mitä shl:n perhetyön muotoja kunnassanne tarjotaan perheille?
- Millä perustein päädytään tarjoamaan tiettyä perhetyön muotoa?

5.

- Miten kehittäisit shl:n mukaisen perhetyön kriteereitä ja muotoja?
- Millä tavalla kuntanne on mukana perhetyön kehittämisessä LAPE-hankkeen tiimoilta?

Liite 2. Tutkimuslupa Seinäjoki

Seinäjoki

PÄÄTÖS / tulosaluejohtaja

Päivämäärä 30.08.2018 Pykälä 34/2018
SJK/9/13.00.00/2018**Asia** Tutkimuslupa, Ketola Janetta ja Piikkilä Sanni-Marja

Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijat Janetta Ketola ja Sanni-Marja Piikkilä anovat lupaa opinnäytetyötään varten.

Tutkimuksen nimi:
Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerit ja muodot sosiaalityön näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää mitä erilaisia sosiaalihuoltolain mukaisia perhetyön muotoja sosiaalityöntekijät/-ohjaajat suosittavat ja mitkä ovat niiden kriteerit sosiaalityöntekijän/-ohjaajan näkökulmasta.
Tutkimus tehdään yhteistyössä E-P:n Lape-hankkeen kanssa.
Tutkimuksessa haastatellaan lapsiperheiden sosiaalityössä työskenteleviä sosiaalityöntekijöitä/-ohjaajia yksilö- tai parihaastatteluin syksyllä 2018.**Päätös** Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että
– havainnoinneissa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta
– tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät ole tunnistettavissa**Allekirjoitus**

Harri Lintala, tulosaluejohtaja, p. 06 416 2167, harri.lintala@seinajoki.fi

Oikaisu-vaatimusohje Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta, PL 229, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuille. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi sähköisesti kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.**Julkisesti nähtävänä**

3.9.2018

TiedoksiantoKenelle
janetta.ketola@seamk.fiPäivämäärä
30.8.2018

Miten

 Lähetetty postitse
saantitodistusta vastaan Lähetetty postitse
tavallisena kirjeenä Lähetetty sisäisessä
postissa Luovutettu

Vastaanottajan allekirjoitus

 Lähetetty sähköpostissaJaana Uotila, johdon sihteeri, p. 044 7541602
jaana.uotila@seinajoki.fi

Liite 3. Tutkimuslupa Ilmajoki

Viranomaisen
ILMAJOEN KUNTA
Sosiaali- ja
sosiaalijohtaja

PÄÄTÖS

Päätöspäivämäärä

Pykälä

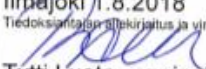
Dnri

1.8.2018

5

:0 /0

1. ASIA, jota päätös koskee	Tutkimuslupa Piikkiä Sanni, Ketola Janette
2. ASIANOSAISET	Ilmajoen kunta, perusturvalautakunta/ Piikkiä, Ketola
3. PÄÄTÖS	Myönnetään sosionomiopiskelijoille tutkimuslupa. Opinnäytetyössä opiskelijat haastattelevat sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia yksilöhaastattelussa ja parihaastattelussa, sosiaalihuoltolain mukaisesti perhetyöstä. Opinnäytetyö tehdään Seinäjoen ammattikorkeakoululle ja valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä.
4. PERUSTELUT (lain, asetuksen tai kunnallisen sääntöjen kohdat, määräykset ja sopimukset)	<p>Kyseessä on Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö sosionomiopiskelijoiden toteuttamana. Opinnäytetyön työnimi on; Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö. Tutkielman ohjaajana toimii Seinäjoen ammattikorkeakoulun koulutuspäällikkö Päivi Rinne.</p> <p>Opinnäytetyössä tutkimme sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerejä ja sen eri muotoja sosiaalityön näkökulmasta. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Lape-hankkeen käynnistämän Maakunnallinen matalan kynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö- työryhmän kanssa. Haluamme tehdä opinnäytetyömme tästä aiheesta, koska mielestämme perhetyölle on paljon yhtenäistämistarpeita, sillä tällä hetkellä perhetyön eri kriteerit ja muodot vaikuttavat olevan hyvin eriyviä. Aihe on lisäksi hyvin ajankohtainen Lape-hankkeenkin myötä, kun palveluita pyritään kehittämään niin, että ne vastaisivat mahdollisimman hyvin lapsiperheiden muuttuviin tarpeisiin.</p> <p>Aikomuksena on toteuttaa tutkimus kvalitatiivisesti, laadullisia menetelmiä käyttäen. Haastattelut tulemme toteuttamaan yksilö- ja parihaastatteluin. Haastatellaan sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia, jotka työskentelevät lapsiperheiden sosiaalipalveluissa Etelä-Pohjanmaan alueella.</p>
5. VIRANOMAISEN ALLEKIRJOITUS	<p>sosiaalijohtaja</p> Tytti Luoto

6. PÖYTÄKIRJIA NÄHTÄVÄNÄ PÄÄTÖKSENTEKIJÄLLÄ	Pvm
7. TIEDOKSIANTO ASIANOSAISELLE (Täytetään ottaen huomioon, jos päätös annetaan erityistiedoksi-antona tiedoksi kuntalain 92 §:n 1 momentissa tarkoitetulle asianosaiselle)	☐ Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95 §) ☐ Annettu postin kuljelettavaksi ☐ Luovutettu asianosaiselle Vastaanottajan allekirjoitus
	Asianosainen Ilmajoen kunta, perusturvalautakunta/ Piikkiä, Ketola Lisäksi tiedoksi: Leila Korpilahti
	Paikka, pvm Ilmajoki 1.8.2018 Tiedoksi-antajan allekirjoitus ja virka-asema Tytti Luoto, sosiaalijohtaja

8. OIKAISUVAATIMUSOHJEET (kunnallisasiat)	Oikaisuvaatimusviranomainen	
	Oikaisuvaatimusaika 14 päivää	Oikaisuvaatimusviranomaisen viraston aukioloaika kello 9-15
	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytele. Seitsemän päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusaajan päättymistä.	

Liite 4. Tutkimuslupa Kauhajoki

Sosiaalipalvelut /
Sosiaalipalvelujohtaja
Esko Kiviniitty

Viranhaltijapäätöspöytäkirja

11.07.2018 § 9 2018
Asianumero

Asia: Tutkimusluvan myöntäminen Janetta Ketolalle ja Sanni-Marja Piikkilälle

Päätös: Myönnän tutkimusluvan Janetta Ketolalle ja Sanni-Maria Piikkilälle opinnäytetyötä varten. Tutkimuslupaan liittyvät seuraavat ehdot:

- tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan henkilötietolain määräyksiä
- -tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan henkilötietolaissa edellytetyllä tavalla
- tutkimusraportissa ei ole yksilöitävissä tutkimuksen piiriin kuulunutta henkilöä
- mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja mahdollisuus keskeyttää osallistuminen halutessaan
- tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan sosiaalitoimen käyttöön

Perustelut: Janetta Ketola ja Sanni-Maria Piikkilä ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. He tekevät yhdessä opinnäytetyötä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön eri muodoista ja niiden kriteereistä sosiaalityöntekijän näkökulmasta. Heidän tarkoituksenaan on selvittää mitä eri sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön muotoja sosiaalityöntekijät suosittavat ja mitkä ovat niiden kriteerit. He haastattelevat sosiaalityöntekijöitä kolmesta eri Etelä-Pohjanmaan kunnasta; Kauhajoelta, Ilmajoelta ja Seinäjoelta.

Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtuu teemahaastatteluin, jotka on tarkoitus toteuttaa jo tulevana syksynä elo-syyskuussa. Tutkimuksen on määrä valmistua joulukuun loppuun mennessä. Opinnäytetyötä ohjaa Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen koulutuspäällikkö Päivi Rinne.

Allekirjoitus:

Sosiaalipalvelujohtaja Esko Kiviniitty
050-3864706
esko.kiviniitty@llky.fi

Valmistelija:

Nimike Kirjautumistunnus, etunimi Kirjautumistunnus, sukunimi
Puhelin
Sähköposti

Tiedoksiantopäivä asianosaisille: 12.07.2018

Pöytäkirja on nähtävillä:

Pöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa

Muutoksenhaku:

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen ao. toimielimelle. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (kuntalaki 134 §) Muutoksenhakuohje on päätöksen lopussa.

Tiedoksianto ja tiedoksiantotapa:

Sähköpostitse Janetta Ketolalle ja Sanni-Maria Piikkilälle
Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän johtokunta ____ § ____ / ____ 20 ____

Oikaisuvaatimus**Oikaisuvaatimusoikeus**

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen voi tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) tai kunnan jäsen.

Pykälät: 9

Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän johtokunta
PL 100, 61801 KAUHAJOKI
Hallintoaukio, 61800 Kauhajoki
telefaksi (06) 2413 2009 sähköposti: hallinto@ilky.fi

Määräaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen. Hakemukseen on merkittävä oikaisua vaativan ja kirjelmän laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero. Tekijän on allekirjoitettava oikaisuvaatimus.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä:

- päätös, johon oikaisua haetaan
- asiakirjat, joihin vedotaan.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Muutoksenhakukiellot

Kieltojen perusteet:

Kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:n mukaan viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta taikka saattaa sitä oikaisuvaatimuksin tai hallintoriita-asiana käsiteltäväksi, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa.

Pykälät/asiakohta: